Inspectie van het Onderwijs
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

13 mei 2020, 15.00 uur

COVID-19-monitor Inspectie van het Onderwijs:
Wat deden scholen en instellingen, in de periode van schoolsluiting tot aan 23 april, om het onderwijs zo goed mogelijk te continueren?

Het onderzoek
Door telefonisch in gesprek te gaan met besturen, scholen en instellingen uit de sectoren po, vo, so, mbo en ho verzamelde de inspectie informatie over wat besturen, scholen en instellingen in de periode van schoolsluiting tijdens de coronacrisis deden om het onderwijs zo goed mogelijk te continueren. De vragen richtten zich onder andere op de vormgeving van het afstandsonderwijs, op de inrichting van opvang en onderwijs op school en op leerlingen in een kwetsbare positie. Op die manier geven we voor het gehele onderwijsstelsel op sectorniveau, en dus niet op school- of instellingsniveau, een beeld van de huidige situatie. Het onderzoek betreft een monitor. De inspectie is voornemens om voor de zomervakantie en in het najaar de besturen, scholen en instellingen opnieuw te benaderen over de situatie op dat moment. In het voorjaar van 2021 zullen we hierover ook rapporteren in de jaarlijkse Staat van het Onderwijs.

Samenvatting voortgezet onderwijs
Inspecteurs hebben, tussen 15 en 23 april 2020, school- en afdelingsleiders van een representatieve steekproef van 200 scholen voor voortgezet onderwijs telefonisch geïnterviewd over de periode tot dan. Specifiek bestond de steekproef uit 40 afdelingen praktijkonderwijs (pro), 80 afdelingen vmbo en 80 afdelingen havo/vwo. Naast gemeenschappelijke vragen voor de volledige groep van 200 scholen, stelden we per type afdeling specifieke aanvullende vragen. Alle pro-afdelingen beantwoordden specifieke vragen gericht op het praktijkonderwijs. De helft van de vmbo- en havo/vwo-afdelingen (40 vmbo-afdelingen en 40 havo/vwo-afdelingen) beantwoordde specifieke vragen over opvang/onderwijs op school, de andere helft (40 vmbo-afdelingen en 40 havo/vwo-afdelingen) beantwoordde specifieke vragen over examinering.

De hoofdbevindingen op een rij:

Praktijkonderwijs

- Als positieve aspecten benoemden scholen onder meer de betrokkenheid, inzet en flexibiliteit van het personeel, de snelheid waarmee het afstandsonderwijs is opgezet en de vaardigheden van teams en docenten om het onderwijs op een alternatieve manier te organiseren.

- Scholen gaven aan dat zij met vrijwel alle leerlingen contact hadden sinds zij niet meer naar school kwamen; voor ongeveer zes op de tien scholen was dit minstens een keer per dag het geval.

- Een grote meerderheid van de leerlingen die afstandsonderwijs volgde, nam hieraan volledig deel: 73% van de scholen gaf aan dat dit (vrijwel) alle leerlingen betrof, voor 20% was dat ongeveer driekwart van de leerlingen. Voor het deel dat niet volledig deelnam, noemden scholen als grootste belemmeringen de beperkte mogelijkheden van ouders/verzorgers om de leerling de ondersteunen of begeleiden, een gebrek aan motivatie of moeite met zelfstandig gedisciplineerd werken.

- Een op de vijf scholen gaf aan bij het geven van afstandsonderwijs te kiezen voor het zoveel mogelijk voortzetten van het reguliere onderwijsprogramma. Ruim twee op de vijf scholen kozen voor selectieve voortzetting van het reguliere onderwijsprogramma. Verder kozen veel scholen voor een variatie aan oplossingen.

- Negen op de tien scholen schatten in dat leerlingen gemiddeld minder tijd besteedden aan het afstandsonderwijs dan de gemiddelde onderwijstijd voor de COVID-19-crisis. Bij twee op de drie scholen betrof dit meer dan een halvering van de onderwijstijd.

- Het toetsbeleid werd door scholen aangepast. Een aanzienlijk deel van de scholen koos voor minder toetsing of voor een andere vorm van toetsing. Een kleiner deel van de scholen koos voor een aangepaste normering of een aangepaste inhoud. Veel scholen kozen voor een combinatie van maatregelen.

- Scholen verschillen in de mate waarin zij leerlingen hebben die extra aandacht vragen. De scholen zetten zich zoveel mogelijk in om extra aandacht te geven aan specifieke groepen leerlingen, toegespitst op waar dit nodig was. Zo benoemden scholen dat zij extra aandacht gaven aan leerlingen uit problematische gezinssituaties. Veel scholen benoemden tevens dat zij extra aandacht gaven aan leerlingen met specifieke zorgbehoeftes vanwege psychische of gedragsproblemen en aan leerlingen met specifieke onderwijsbehoeftes vanwege cognitieve belemmeringen of specifieke leerproblemen. Ook noemden veel scholen daarnaast dat zij extra aandacht schonken aan leerlingen met NT-2-problematiek of nieuwkomers. Die extra aandacht vertaalde zich voornamelijk in intensiever contact met leerlingen of ouders/verzorgers – vaak via externe instanties zoals leerplicht of jeugdzorg – en in individuele ondersteuning op school.

- Scholen noemden als voornaamste belemmeringen in het organiseren en uitvoeren van aangepast onderwijs een gebrek aan persoonlijk contact met de leerlingen, de werkdruk bij docenten en de (beperkte) zelfstandigheid van leerlingen.

- Een meerderheid van de scholen (57%) verwachtte voor meer leerlingen een verlenging van de verblijfsduur praktijkonderwijs aan te vragen ten opzichte van vorig jaar. De voornaamste redenen hiervoor waren het niet afronden van de stage en het niet kunnen behalen van een branchecertificaat omdat het examen dit jaar niet wordt afgenomen.

VMBO

- Net zoals bij de andere afdelingen benoemden scholen positieve aspecten. Zij prezen onder meer de betrokkenheid, inzet en flexibiliteit van het personeel, de samenwerking binnen de school en de snelheid waarmee het afstandsonderwijs is opgezet.

- Scholen gaven aan contact te hebben met vrijwel alle leerlingen sinds zij niet meer naar school kwamen; voor acht op de tien scholen was dit minstens een keer per dag het geval.

- Een grote meerderheid van de leerlingen die afstandsonderwijs volgde, nam hieraan volledig deel: 79% van de scholen gaf aan dit (vrijwel) alle leerlingen betrof, voor 20% van de scholen was dat ongeveer driekwart. Voor het deel dat niet volledig deelnam, noemden scholen als grootste belemmeringen de beperkte mogelijkheden van ouders/verzorgers om de leerling de ondersteunen of begeleide, een gebrek aan motivatie en moeite met zelfstandig gedisciplineerd werken.

- De meeste scholen gaven te kennen dat zij bij het geven van afstandsonderwijs kozen voor het zoveel mogelijk voortzetten van het reguliere onderwijsprogramma (37%), dan wel het selectief voortzetten van het reguliere onderwijsprogramma (32%).

- Een meerderheid van de scholen (59%) schatte in dat leerlingen gemiddeld minder tijd besteedden aan het afstandsonderwijs dan de gemiddelde onderwijstijd voor de COVID-19-crisis. Voor ongeveer de helft van die scholen betrof dit meer dan een halvering van de onderwijstijd. Een op de drie scholen (32%) schatte in dat leerlingen gemiddeld evenveel tijd besteedden aan het afstandsonderwijs.

- Het toetsbeleid werd door scholen aangepast. Een meerderheid van de scholen gaf aan te kiezen voor een andere vorm van toetsing of voor minder toetsen. Een kleiner deel van de scholen koos voor een aangepaste normering of een aangepaste inhoud. Veel scholen kozen voor een combinatie van maatregelen.

- Het examenbeleid werd eveneens aangepast. Scholen kozen voor een combinatie van maatregelen. Ruim de helft van de scholen gaf te kennen dat zij de schoolexamens enkel op school afnamen; een kleiner deel van de scholen deed dit gedeeltelijk op school en gedeeltelijk op afstand. Voor de overige scholen gold dat leerlingen de schoolexamens thuis maakten. De meeste scholen hadden het examenreglement niet aangepast. Een minderheid van de scholen hanteerde een aangepaste herkansingsregeling.

- Scholen verschillen in de mate waarin zij leerlingen hebben die extra aandacht vragen. Scholen zetten zich zoveel mogelijk in om extra aandacht te geven aan specifieke groepen leerlingen, toegespitst op waar dit nodig was. Zo benoemde een ruime meerderheid van de scholen dat zij extra aandacht gaven aan leerlingen uit problematische gezinssituaties. Een meerderheid van de scholen benoemden ook extra aandacht te geven aan leerlingen met specifieke zorgbehoeftes vanwege psychische of gedragsproblemen en leerlingen met specifieke onderwijsbehoeftes vanwege cognitieve belemmeringen of specifieke leerproblemen. Die extra aandacht vertaalde zich voornamelijk in intensiever contact met leerlingen of ouders/verzorgers – soms via externe instanties zoals leerplicht of jeugdzorg – en in individuele ondersteuning op school.

- Als voornaamste belemmeringen in het organiseren en uitvoeren van aangepast onderwijs noemden scholen een gebrek aan motivatie bij leerlingen, de werkdruk bij docenten en een gebrek aan persoonlijk contact met de leerlingen.

HAVO/VWO

- Ook bij de havo/vwo-afdelingen benoemden scholen positieve aspecten, onder meer de betrokkenheid, inzet en flexibiliteit van het personeel, de professionalisering van docenten op het gebied van ICT en de samenwerking binnen de school.

- Scholen gaven aan dat zij met vrijwel alle leerlingen contact hadden sinds zij niet meer naar school komen; voor negen op de tien scholen was dit minstens een keer per dag het geval.

- Een grote meerderheid van de leerlingen die afstandsonderwijs volgt, nam hieraan volledig deel: 92% van de scholen gaf aan dit (vrijwel) alle leerlingen betrof, voor 8% van de scholen was dat ongeveer driekwart. Voor het deel dat niet volledig deelnam, noemden scholen als grootste belemmeringen een gebrek aan motivatie, moeite met zelfstandig gedisciplineerd werken en het ontbreken van een geschikte omgeving om geconcentreerd te werken.

- De meeste scholen gaven aan bij het geven van afstandsonderwijs te kiezen voor het zoveel mogelijk voortzetten van het reguliere onderwijsprogramma (56%); een klein deel koos voor een selectieve (16%) of vertraagde (5%) voortzetting van het reguliere onderwijsprogramma. Verder kozen veel scholen voor een variatie aan oplossingen.

- Bijna de helft van de scholen (44%) schatte in dat leerlingen gemiddeld evenveel tijd besteedden aan het afstandsonderwijs als de gemiddelde onderwijstijd voor de COVID-19-crisis. Een kleiner deel schatte in dat dit minder is (36%) of juist meer (20%).

- Het toetsbeleid werd door scholen aangepast. Een meerderheid van de scholen gaf aan te kiezen voor een andere vorm van toetsing of voor minder toetsen. Een kleiner deel van de scholen koos voor een aangepaste normering of een aangepaste inhoud. Veel scholen kozen voor een combinatie van maatregelen.

- Ook het schoolexamenbeleid werd aangepast. De meeste scholen kozen voor een combinatie van maatregelen. Een aanzienlijk deel van de scholen gaf te kennen de schoolexamens enkel op school af te nemen; een vrijwel even groot deel van de scholen deed dit gedeeltelijk op school en gedeeltelijk op afstand. De meerderheid van de scholen hanteerde hierbij een aangepaste herkansingsregeling.

- Scholen verschillen in de mate waarin zij leerlingen hebben die extra aandacht vragen. Scholen zetten zich zoveel mogelijk in om extra aandacht te geven aan specifieke groepen leerlingen, toegespitst op waar dit nodig was. Zo benoemden scholen vaak extra aandacht te geven aan leerlingen met specifieke zorgbehoeftes vanwege psychische of gedragsproblemen en leerlingen met specifieke onderwijsbehoeftes vanwege cognitieve belemmeringen of specifieke leerproblemen. Die extra aandacht vertaalde zich voornamelijk in intensiever contact met leerlingen of ouders/verzorgers – soms via externe instanties zoals leerplicht of jeugdzorg – en in individuele ondersteuning op school.

- Als voornaamste belemmeringen in het organiseren en uitvoeren van aangepast onderwijs noemden scholen de werkdruk bij docenten, ICT-vaardigheden van docenten en gebrek aan persoonlijk contact met de leerlingen.

Overzicht van de data in grafiekvorm

De volgende pagina's tonen de onderzoeksresultaten in grafiekvorm. We tonen de resultaten apart en achtereenvolgens voor het praktijkonderwijs, het vmbo en havo/vwo. Wilt u de exacte onderliggende cijfers weten? Of ervaart u problemen met de digitale toegankelijkheid van de informatie? Neem dan contact op via het contactformulier.

PRO

Algemeen

Hoeveel leerlingen praktijkonderwijs telt de school?

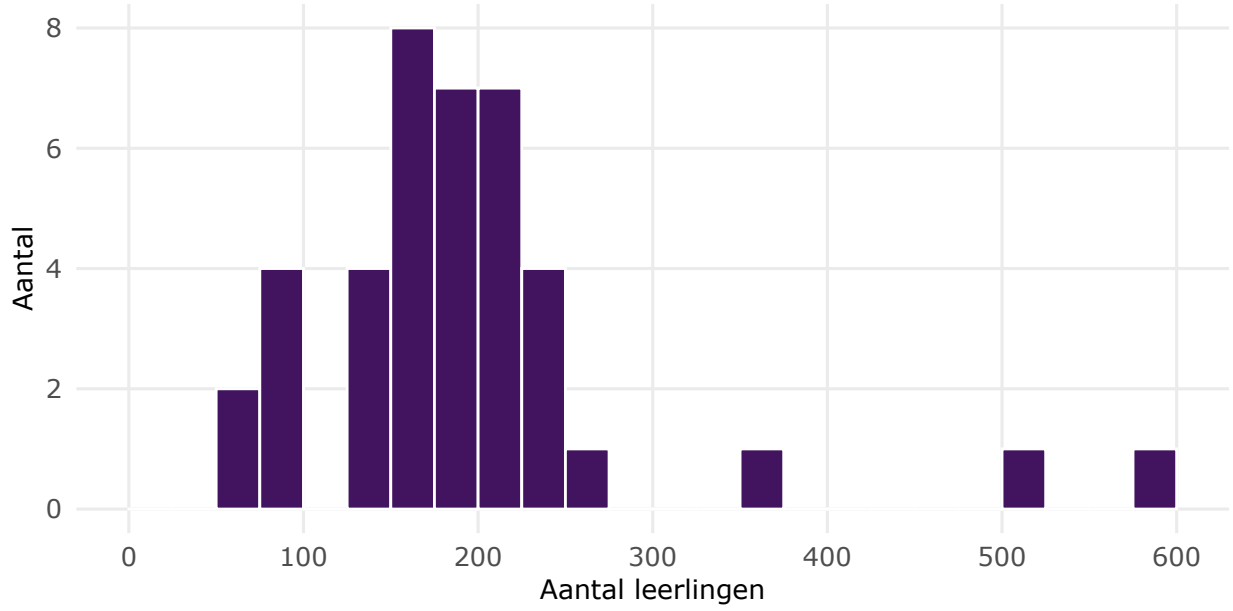

n = 40

Met welk deel van de leerlingen heeft de school sinds ze niet meer naar school komen, geen contact gehad?

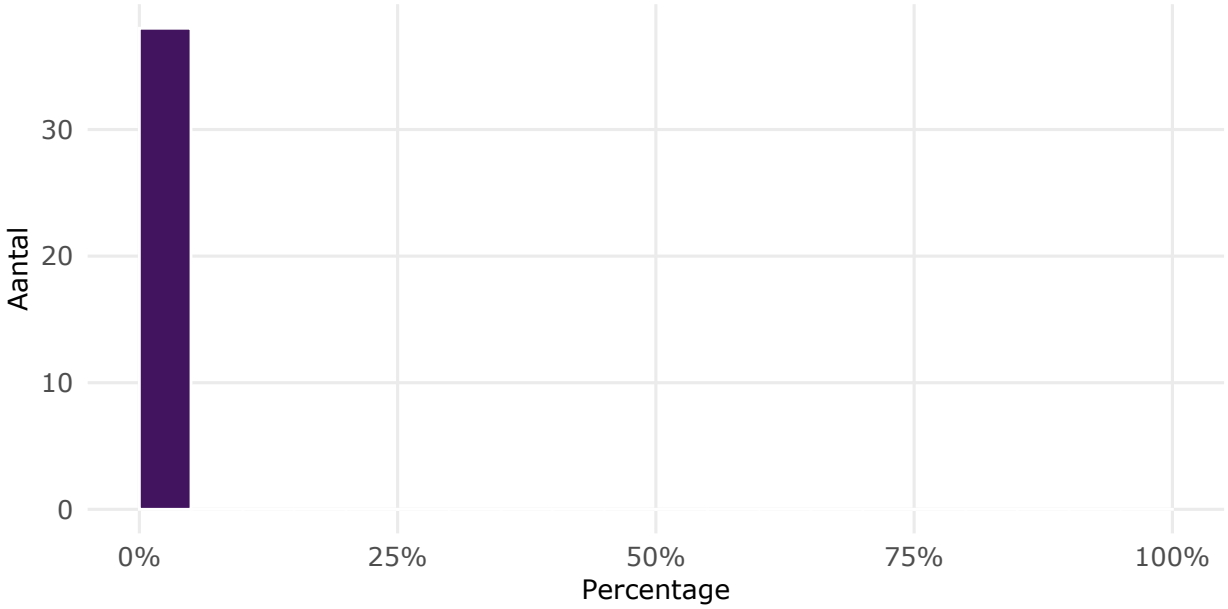

n = 38

Afstandsonderwijs

Welk deel van de leerlingen die afstandsonderwijs krijgen, neemt volledig deel aan het onderwijsprogramma?

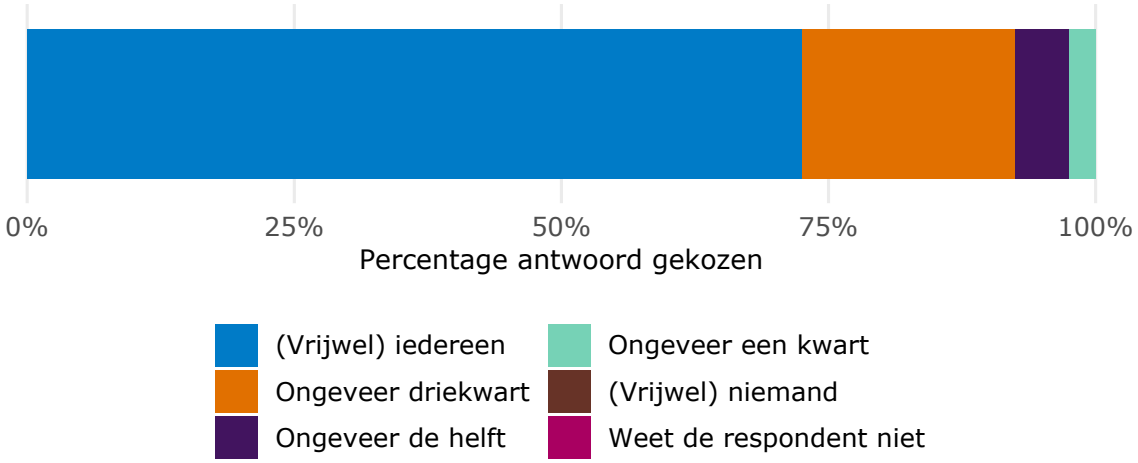

n = 40

Als er leerlingen niet actief meedoen aan het onderwijs, waarom is dit?

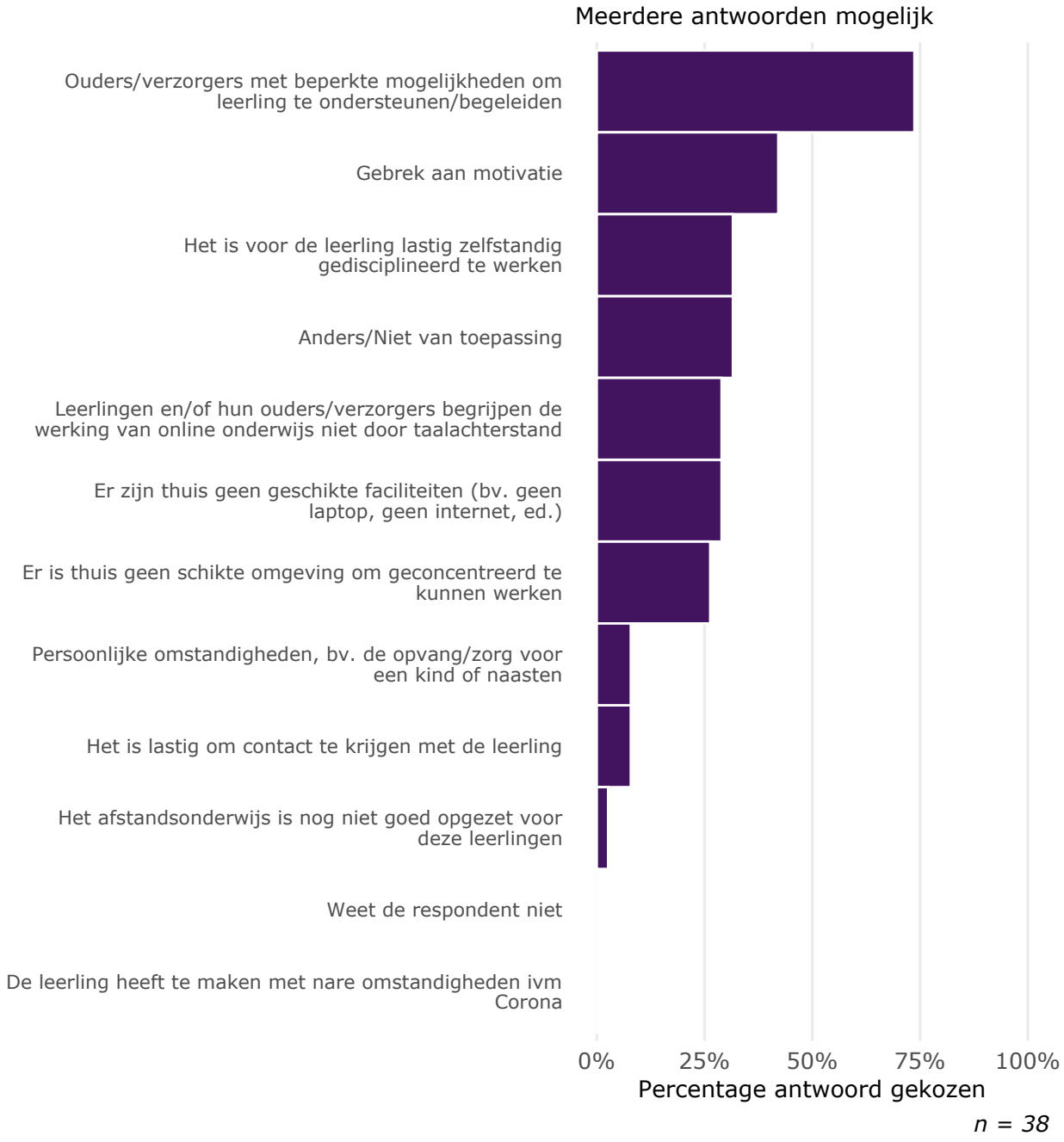

Wat doet de school doorgaans als gemerkt wordt dat leerlingen deels meedoen of niet meedoen?

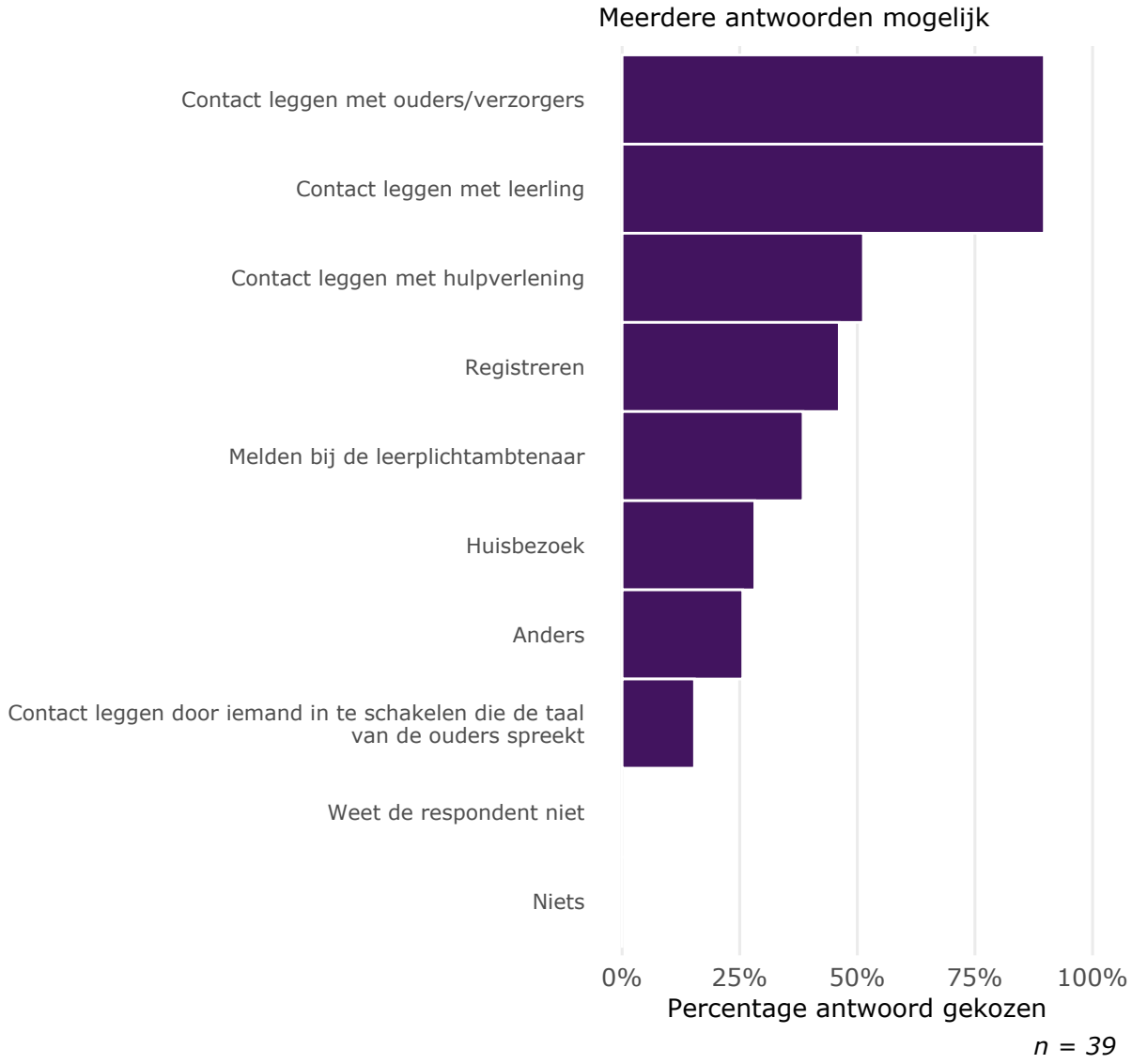

Hoe wordt op dit moment de onderwijsinhoud vormgegeven?

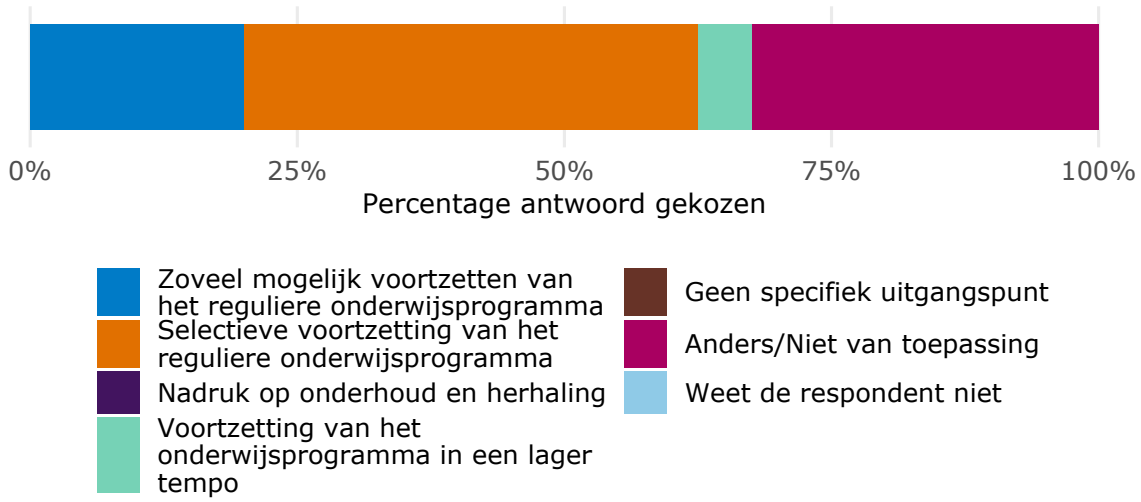

n = 40

Als er vakken zijn vervallen, waarom worden deze vakken niet aangeboden?

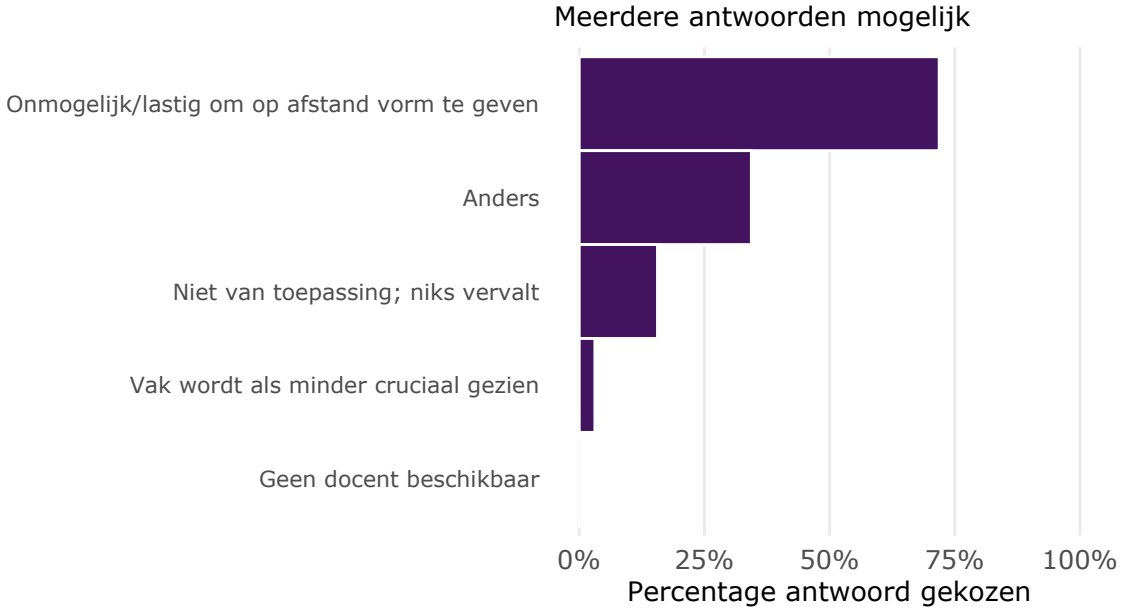

n = 32

Hoe vaak heeft iemand van de school contact met de leerlingen?

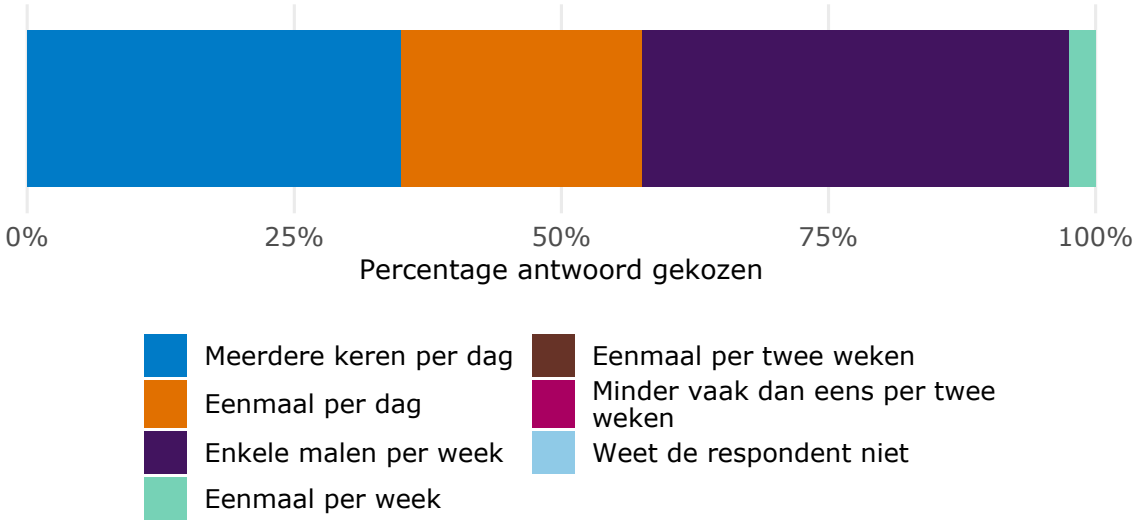

n = 40

Waaruit bestaat het contact van de school met de leerlingen?

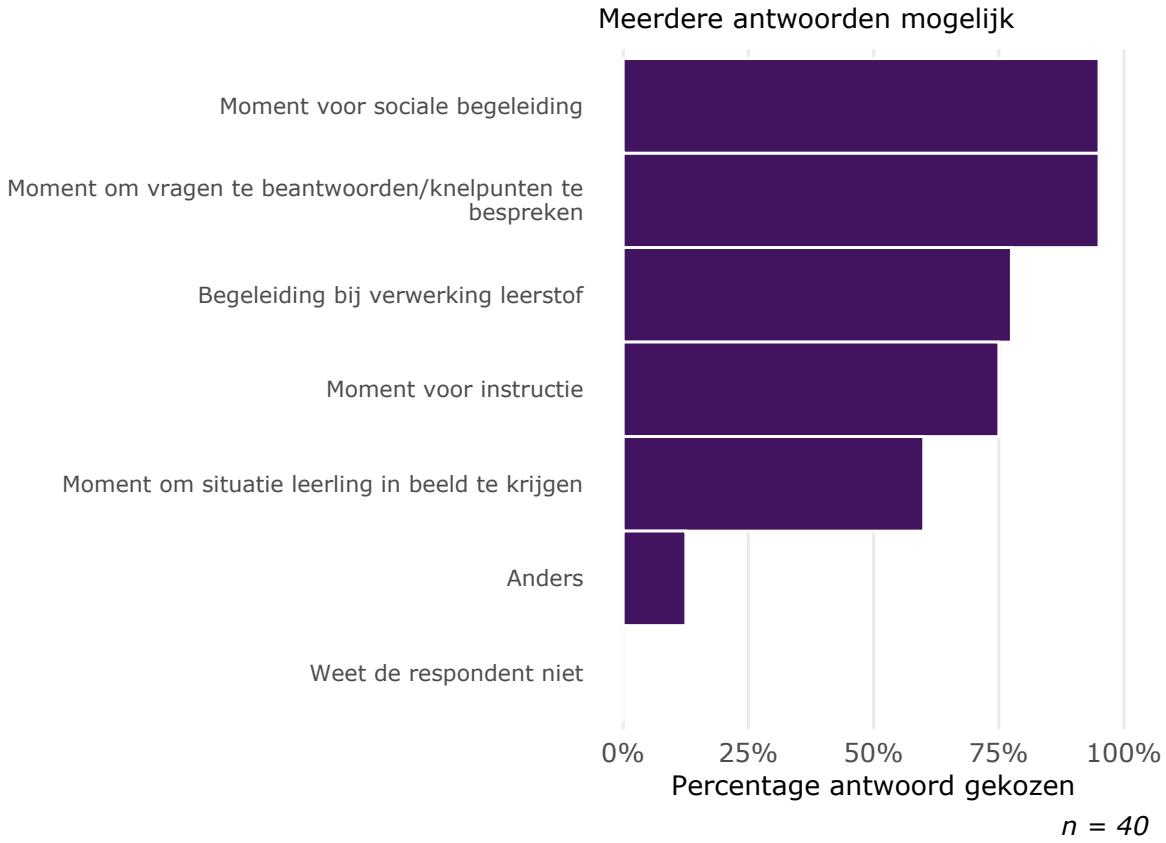

n = 40

Hoeveel tijd besteden leerlingen aan afstandsonderwijs?

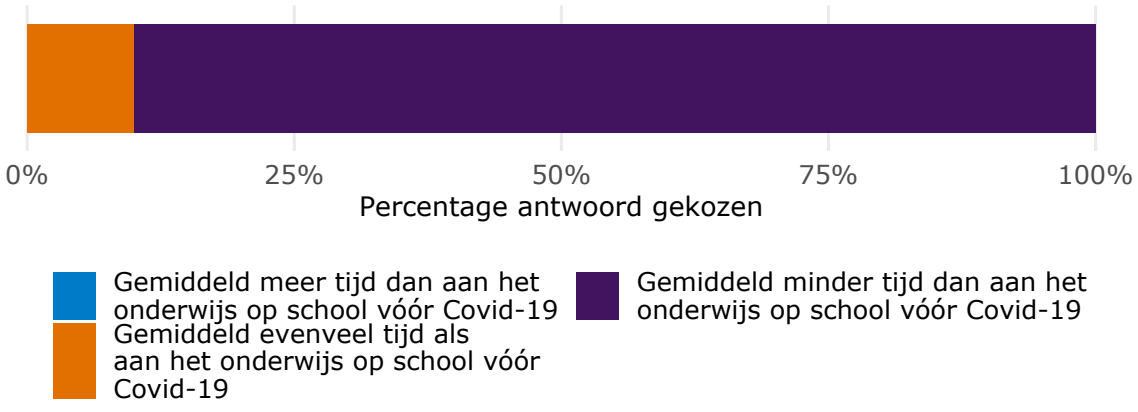

n = 40

Hoeveel minder tijd besteden leerlingen nu aan onderwijs?

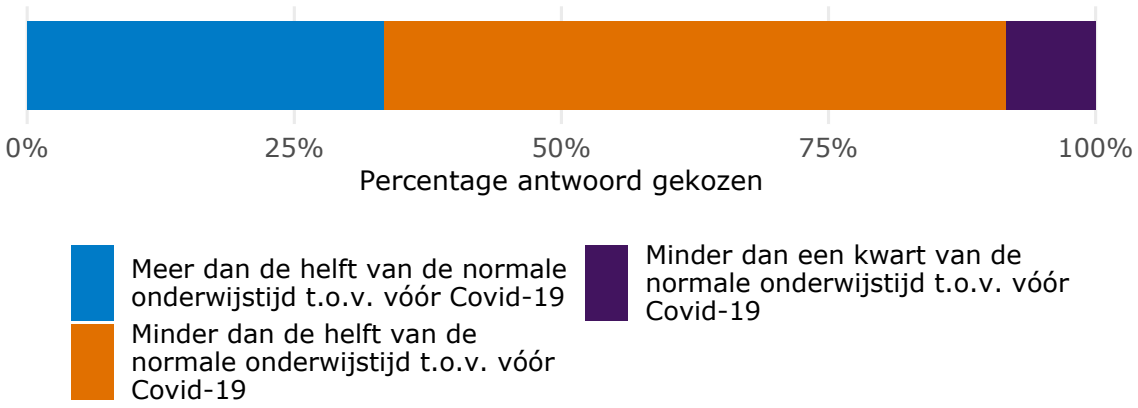

n = 36

Op welke wijze wordt de cognitieve ontwikkeling van de leerling gevolgd?

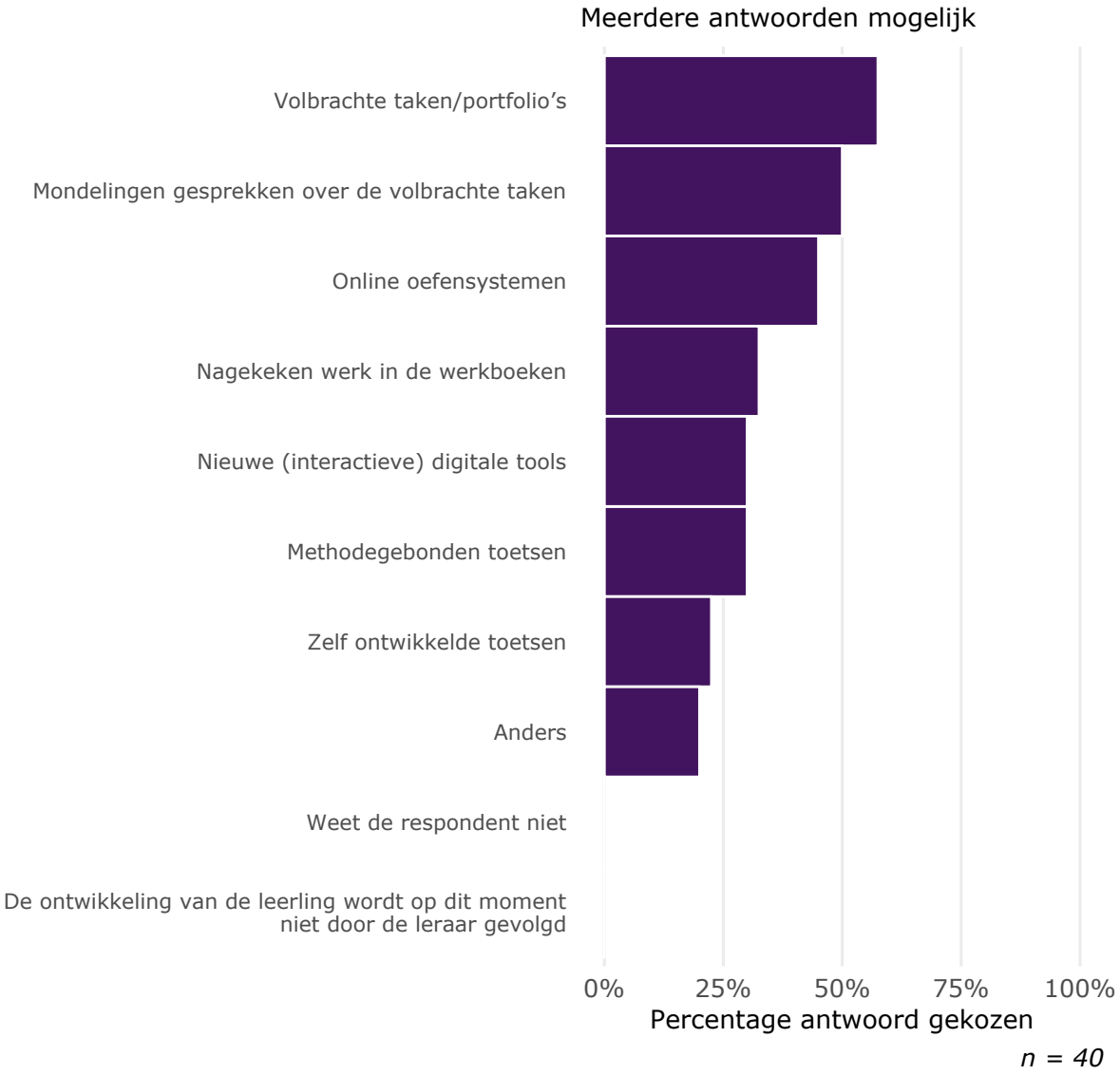

Wat zijn de belangrijkste veranderingen op het gebied van toetsing?

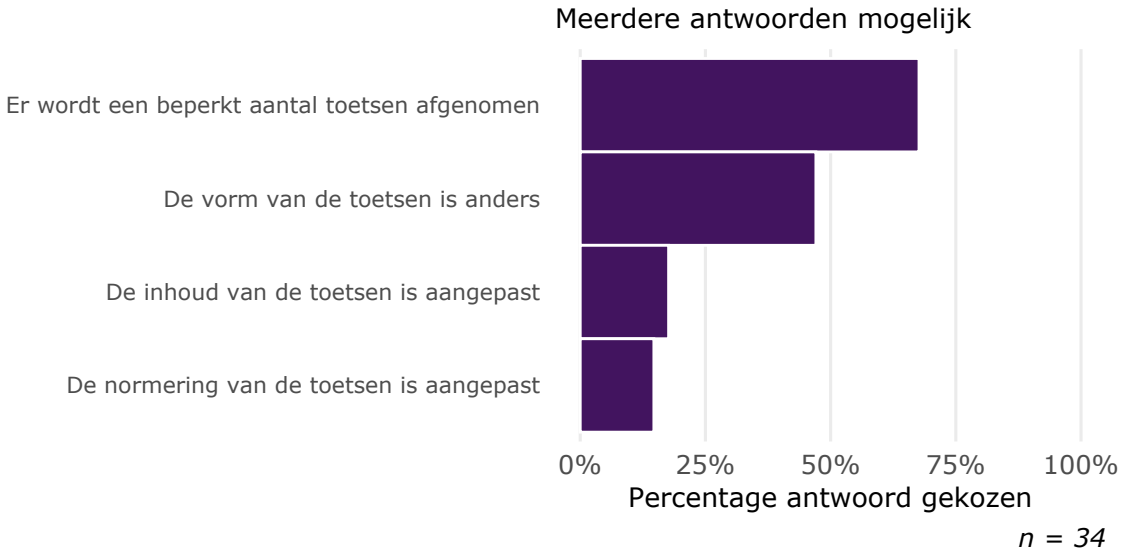

Onderwijs of opvang op school

Wat deel van de pro-leerlingen wordt opgevangen op school?

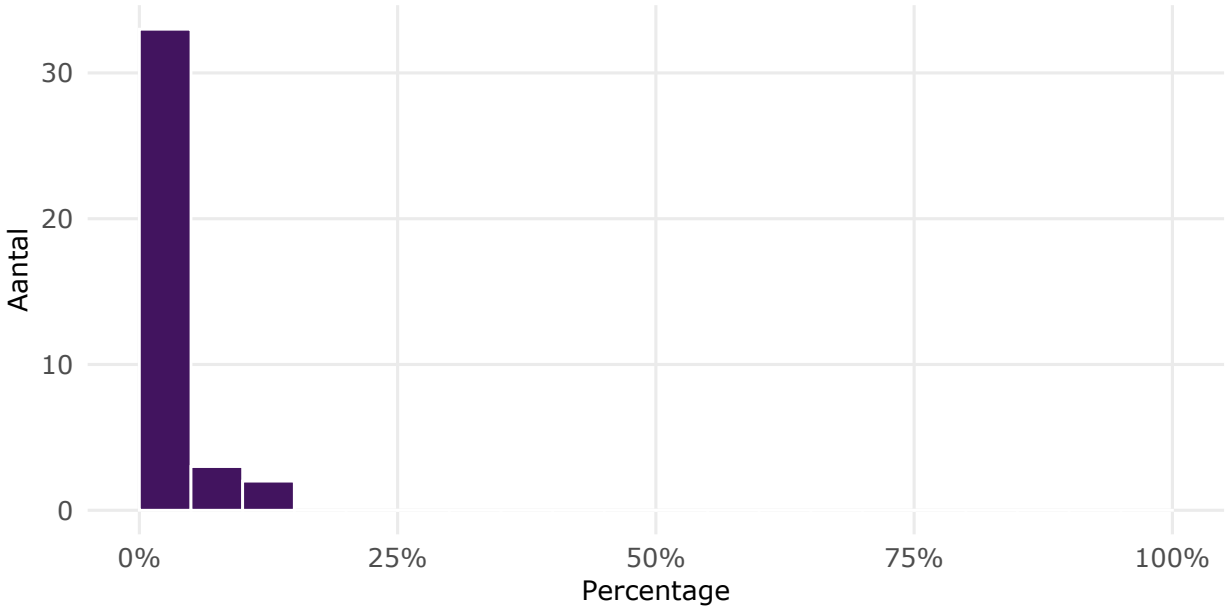

n = 38

Als er pro-leerlingen worden opgevangen of onderwijs krijgen op school, waarom is dit?

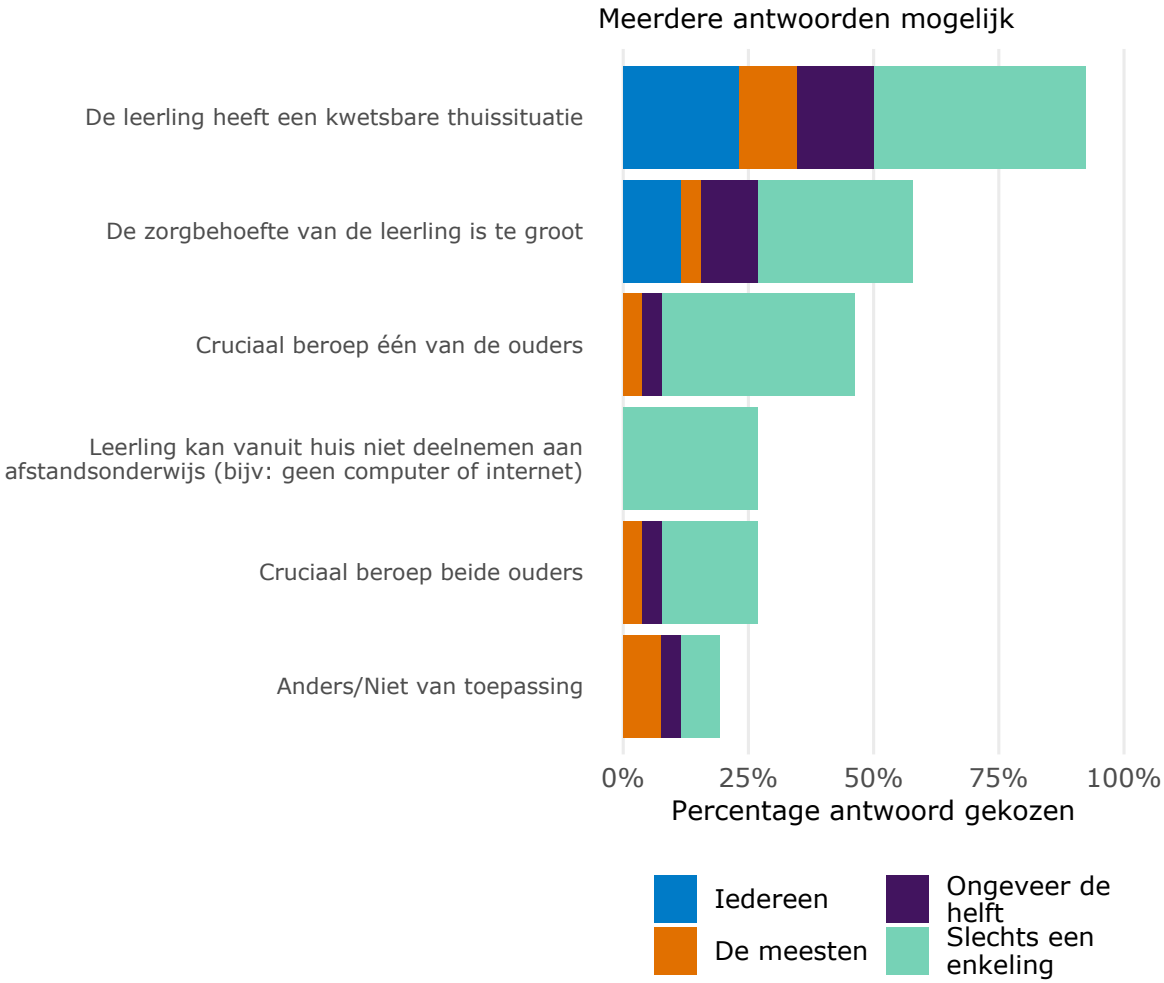

n = 26

Krijgen de pro-leerlingen die opgevangen worden op school hetzelfde onderwijsaanbod als de pro-leerlingen die afstandsonderwijs volgen?

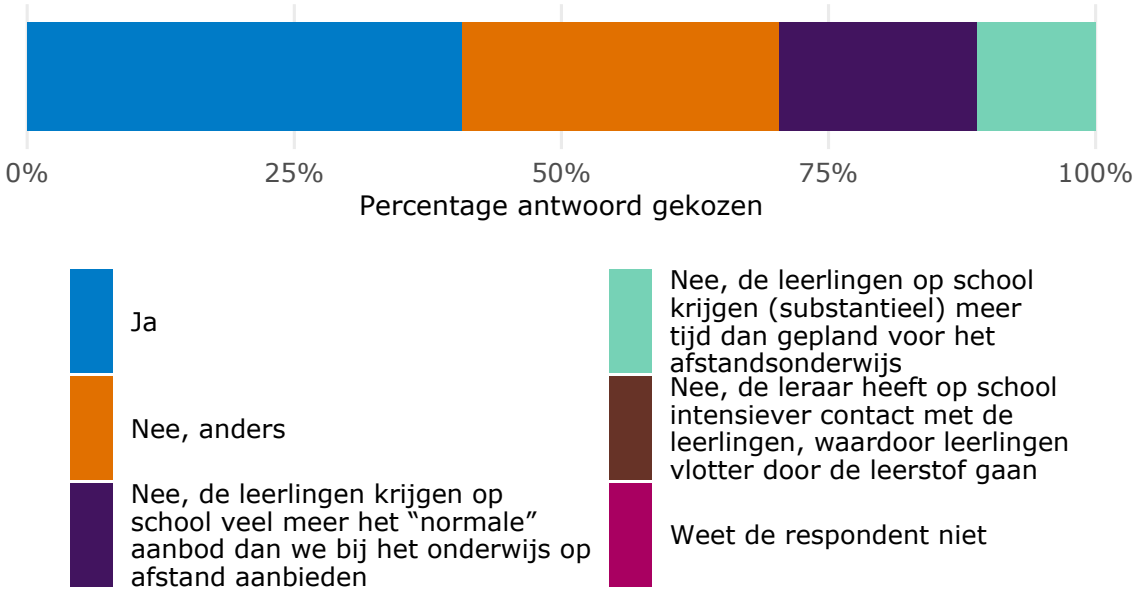

n = 27

Verlening verblijfsduur

Voor hoeveel pro-leerlingen verwacht de school een verlenging verblijfsduur praktijkonderwijs aan te vragen?

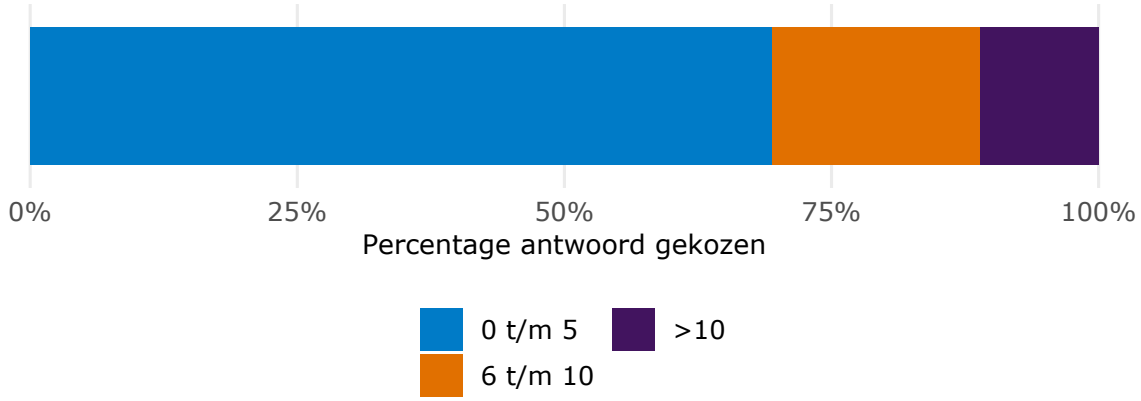

n = 36

Hoe verhoudt het deel van de pro-leerlingen waarvoor u dit jaar verlening van de verblijfsduur praktijkonderwijs aanvraagt tot dat van vorig schooljaar?

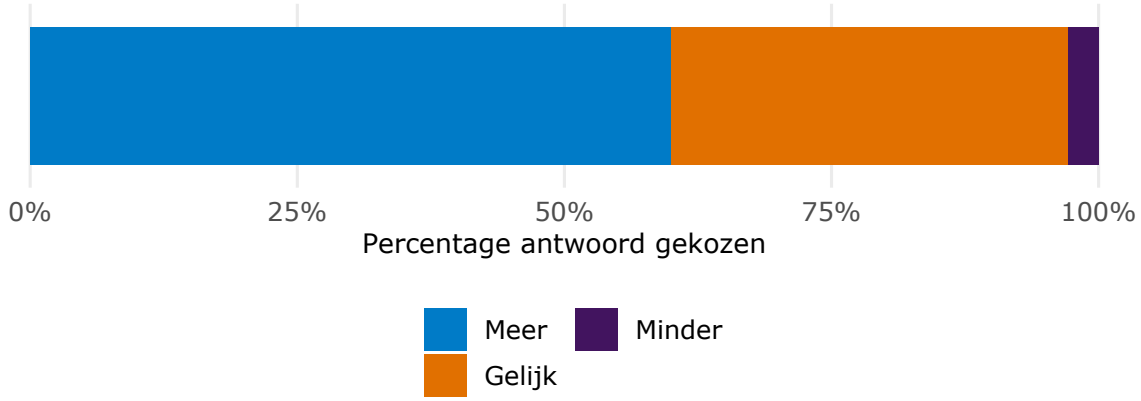

n = 35

Wat is/zijn de reden(en) voor de aanvraag van de verlenging verblijfsduur praktijkonderwijs?

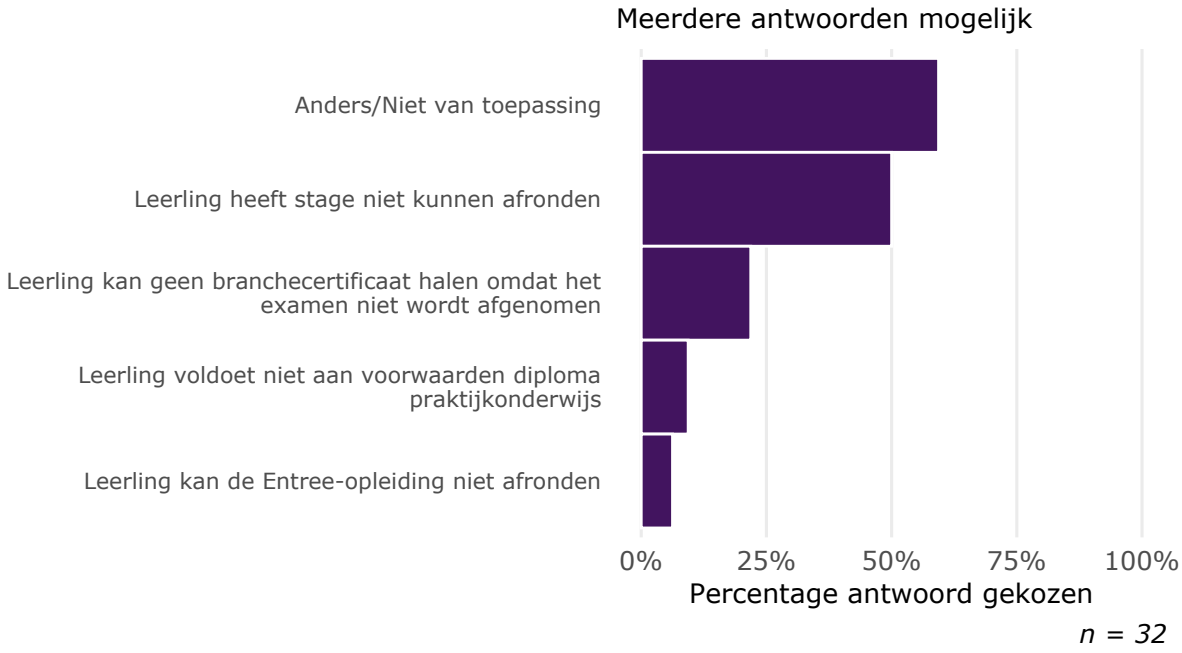

n = 32

Specifieke groepen

Geven leraren extra aandacht aan specifieke groepen leerlingen?

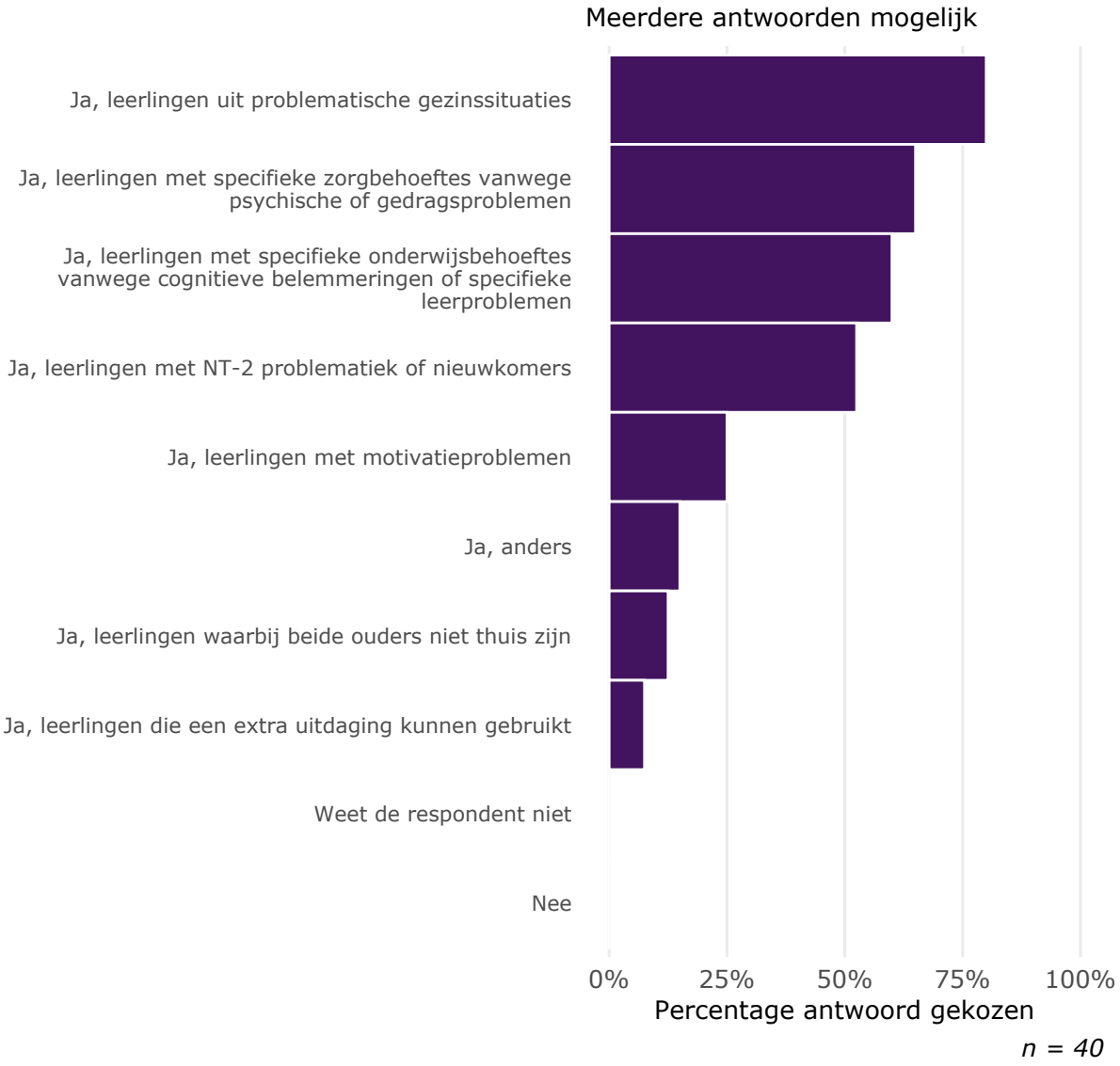

Hoe ondersteunen leraren de specifieke groepen leerlingen waarvan ze denken dat die extra aandacht nodig hebben?

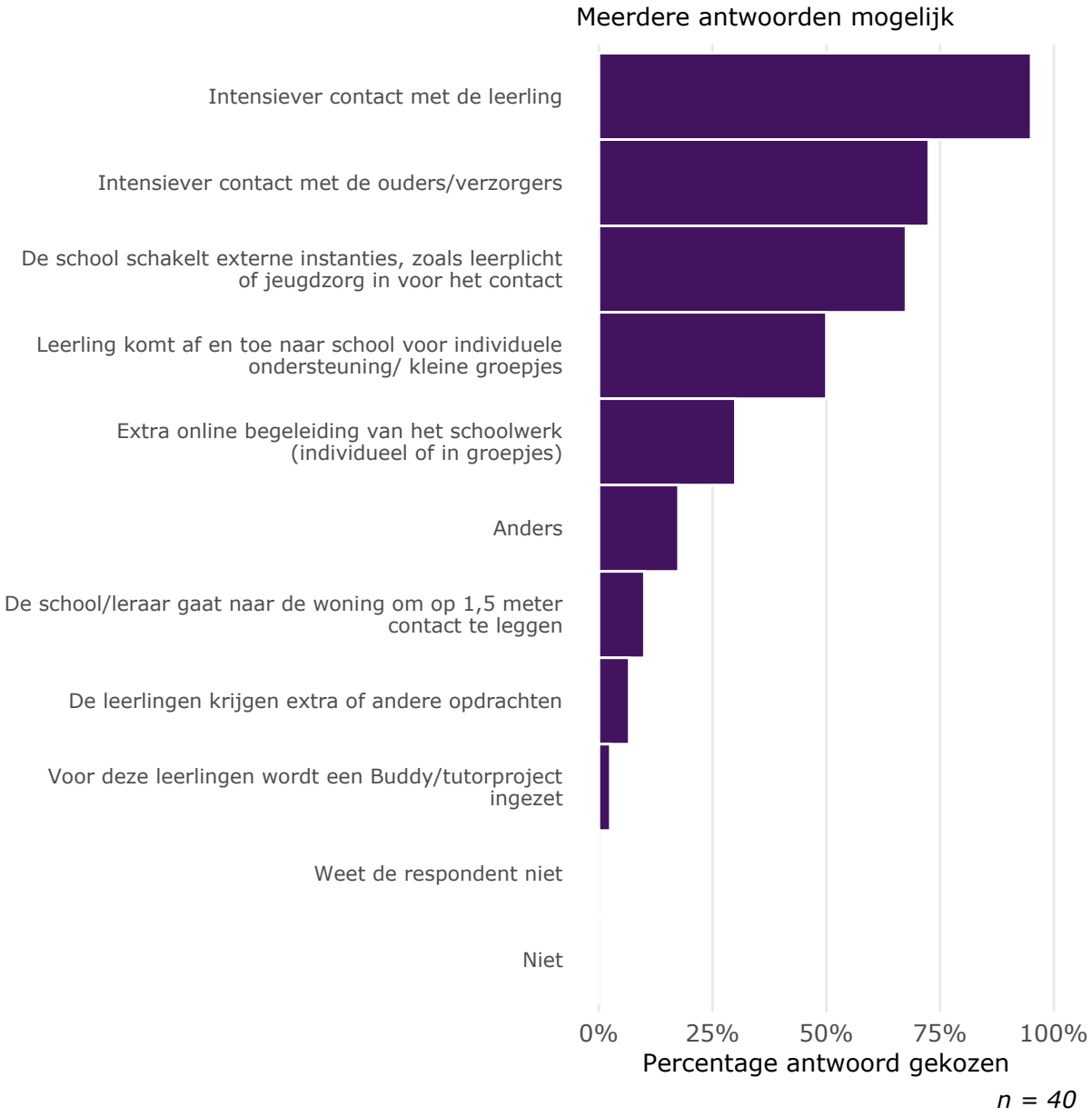

Sociale veiligheid

Bij welk deel van de leerlingen heeft de school geen zicht op de sociale veiligheid thuis?

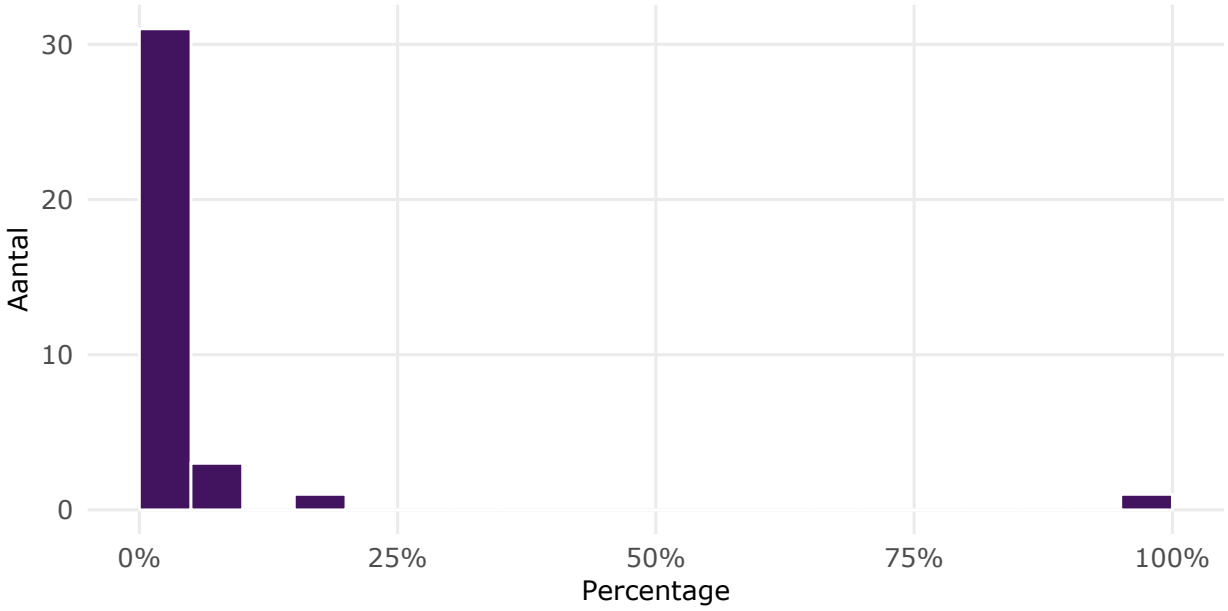

n = 36

Bij welk deel van de leerlingen op de school maakt de school zich zorgen, omdat de thuissituatie niet veilig genoeg is?

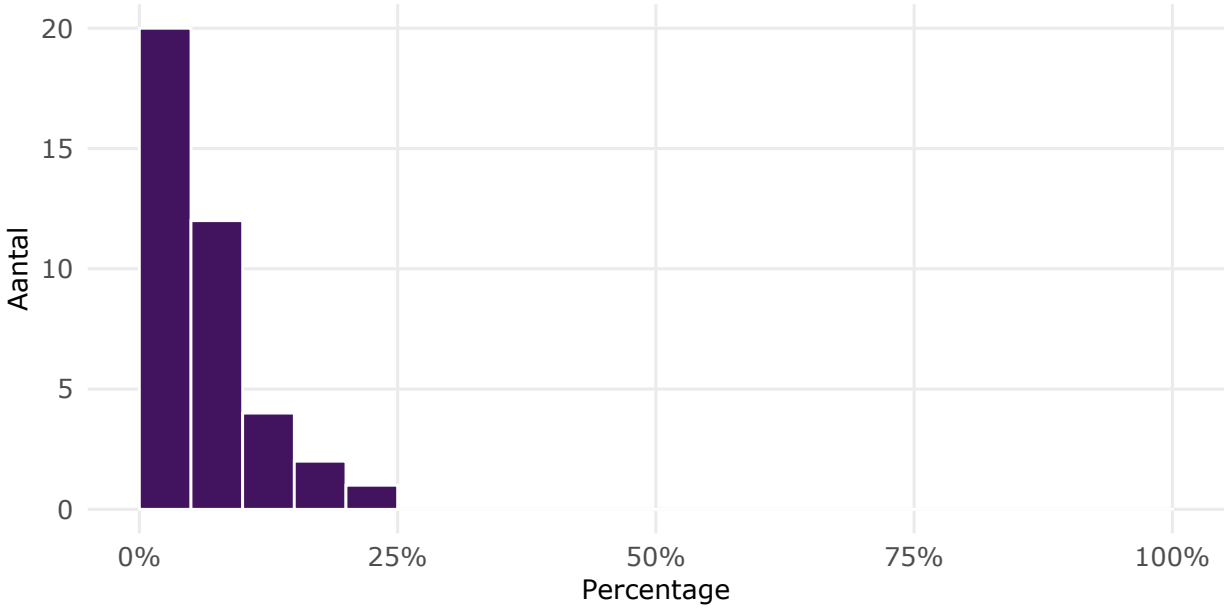

n = 39

Dilemma's en successen

Wat zijn de voornaamste dilemma's en belemmeringen in relatie tot het organiseren en uitvoeren van aangepast onderwijs?

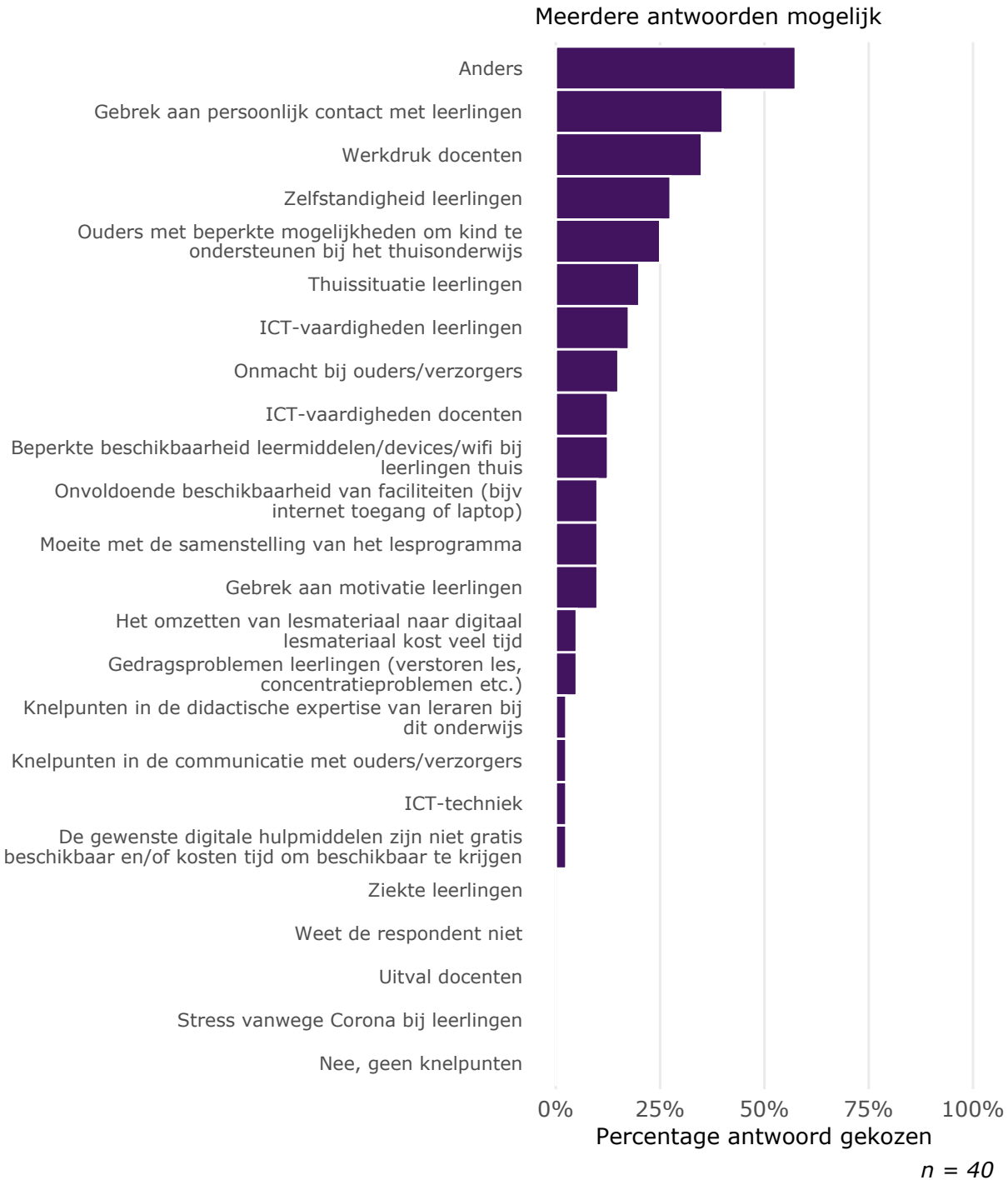

Voorbeelden uit de categorie 'anders' zijn: afstandsonderwijs is lastig voor praktijkonderwijs, stages gaan niet door en de situatie thuis en de werk- privé balans van leraren.

Terugkijkend op de afgelopen weken, wat zijn positieve punten volgens de school?

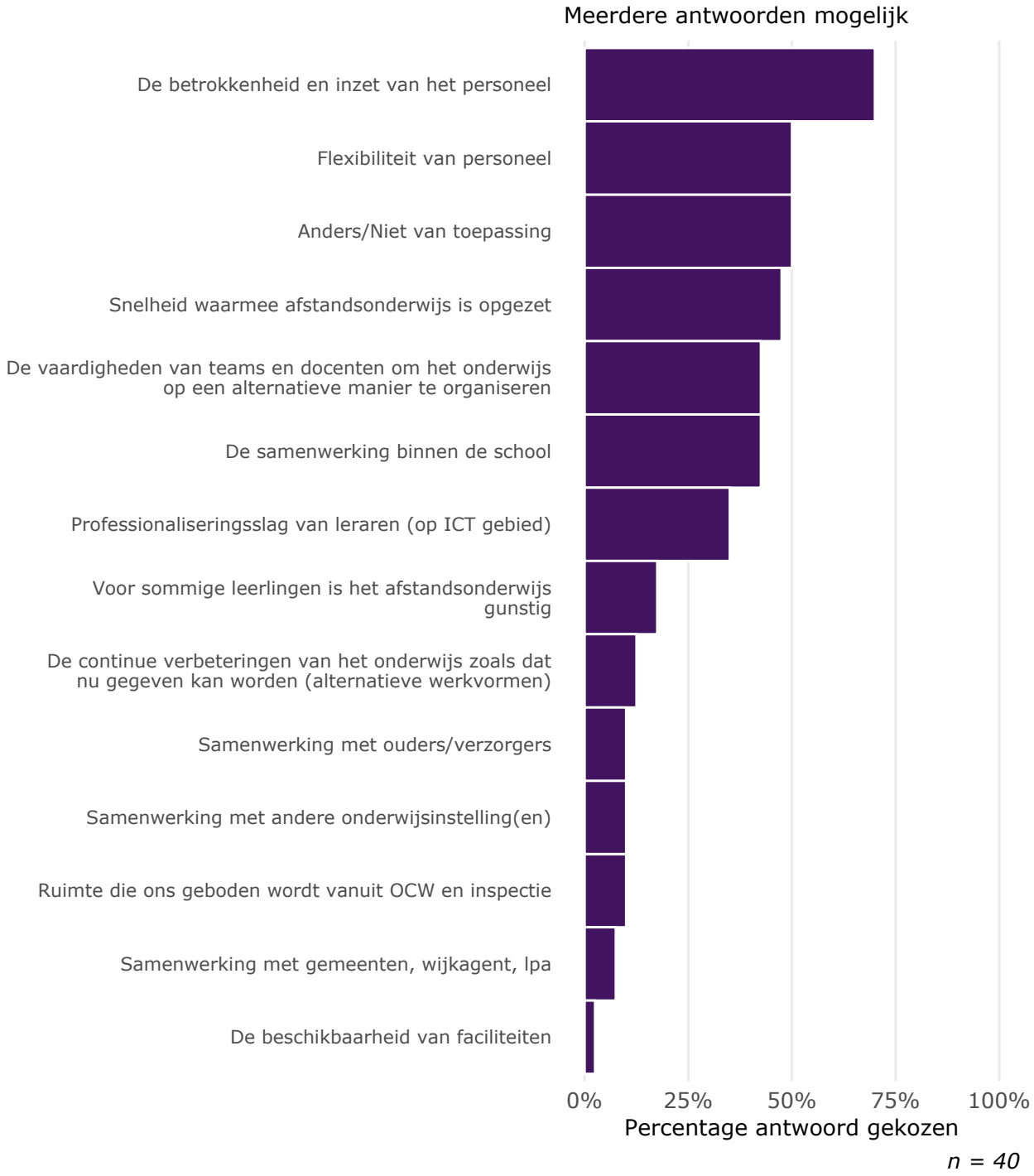

Voorbeelden uit de categorie 'anders' zijn: de saamhorigheid, betrokkenheid, waardering en trots over wat er wordt gerealiseerd; de flexibiliteit van leerlingen en de discipline waarmee zij hun schoolwerk doen, leerlingen kunnen meer dan we dachten; inhoudelijke ontwikkeling krijgt boost, nl. het leren voor de toekomst, nadenken en spreken over manier van onderwijs en (formatieve) toetsing.

VMBO

Algemeen

Met welk deel van de leerlingen heeft de school sinds ze niet meer naar school komen, geen contact gehad?

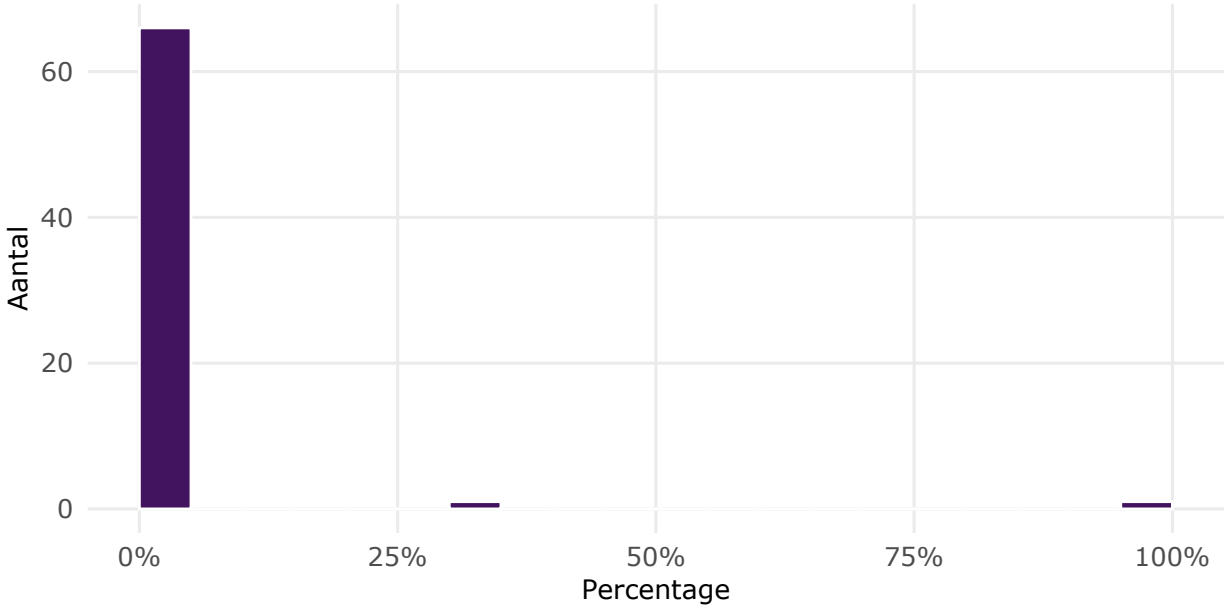

n = 68

Afstandsonderwijs

Welk deel van de leerlingen die afstandsonderwijs krijgen, neemt volledig deel aan het onderwijsprogramma?

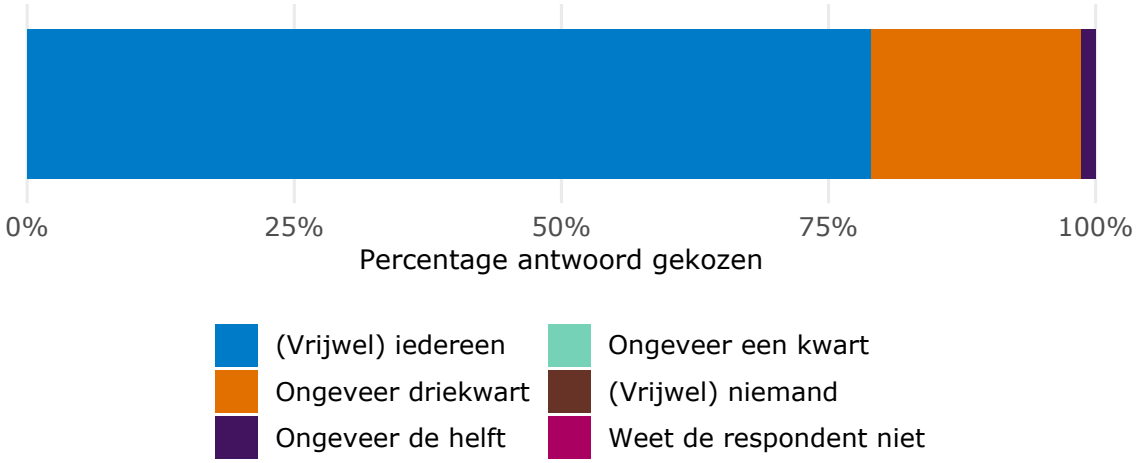

n = 76

Als er leerlingen niet actief meedoen aan het onderwijs, waarom is dit?

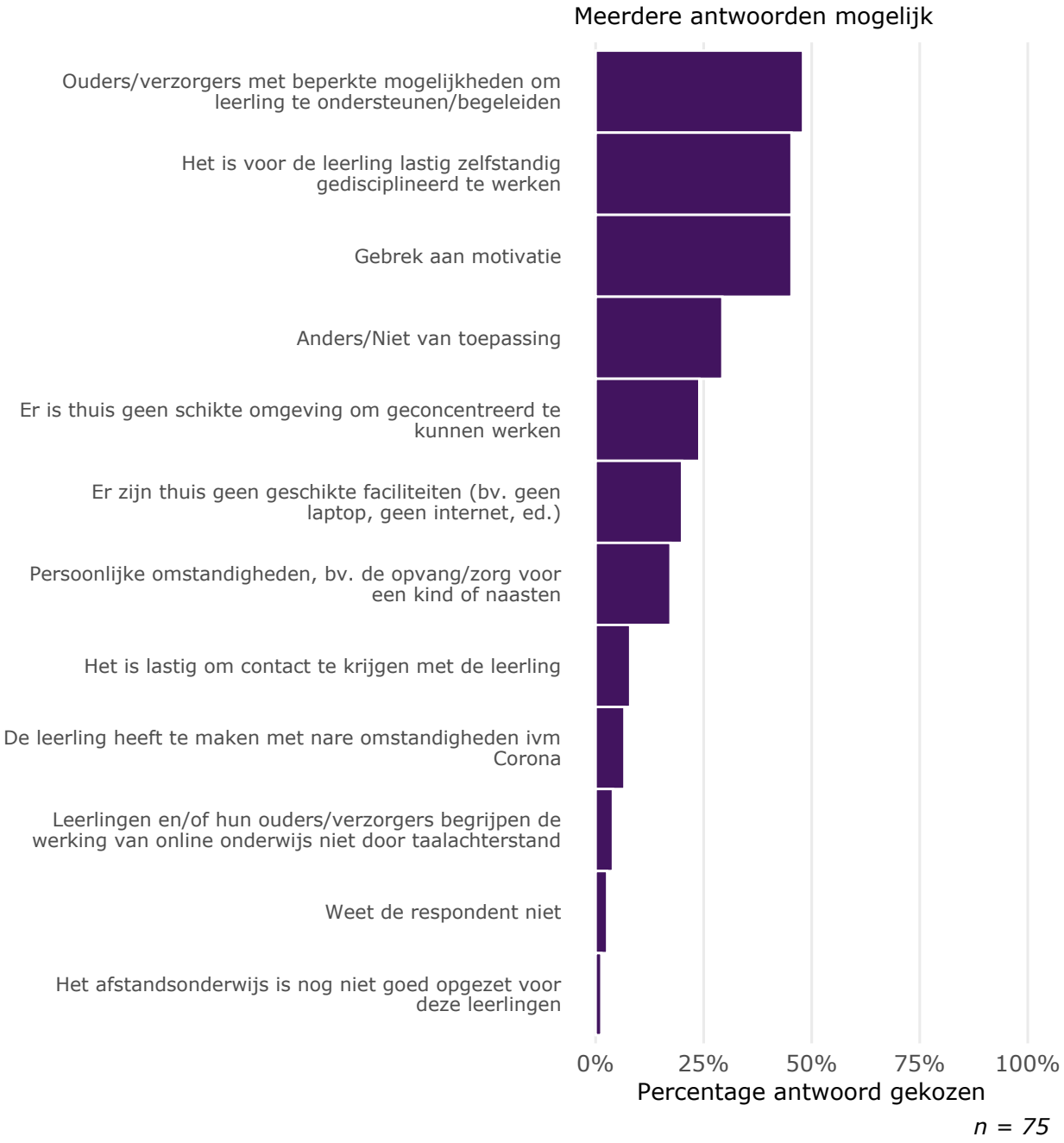

Wat doet de school doorgaans als gemerkt wordt dat leerlingen deels meedoen of niet meedoen?

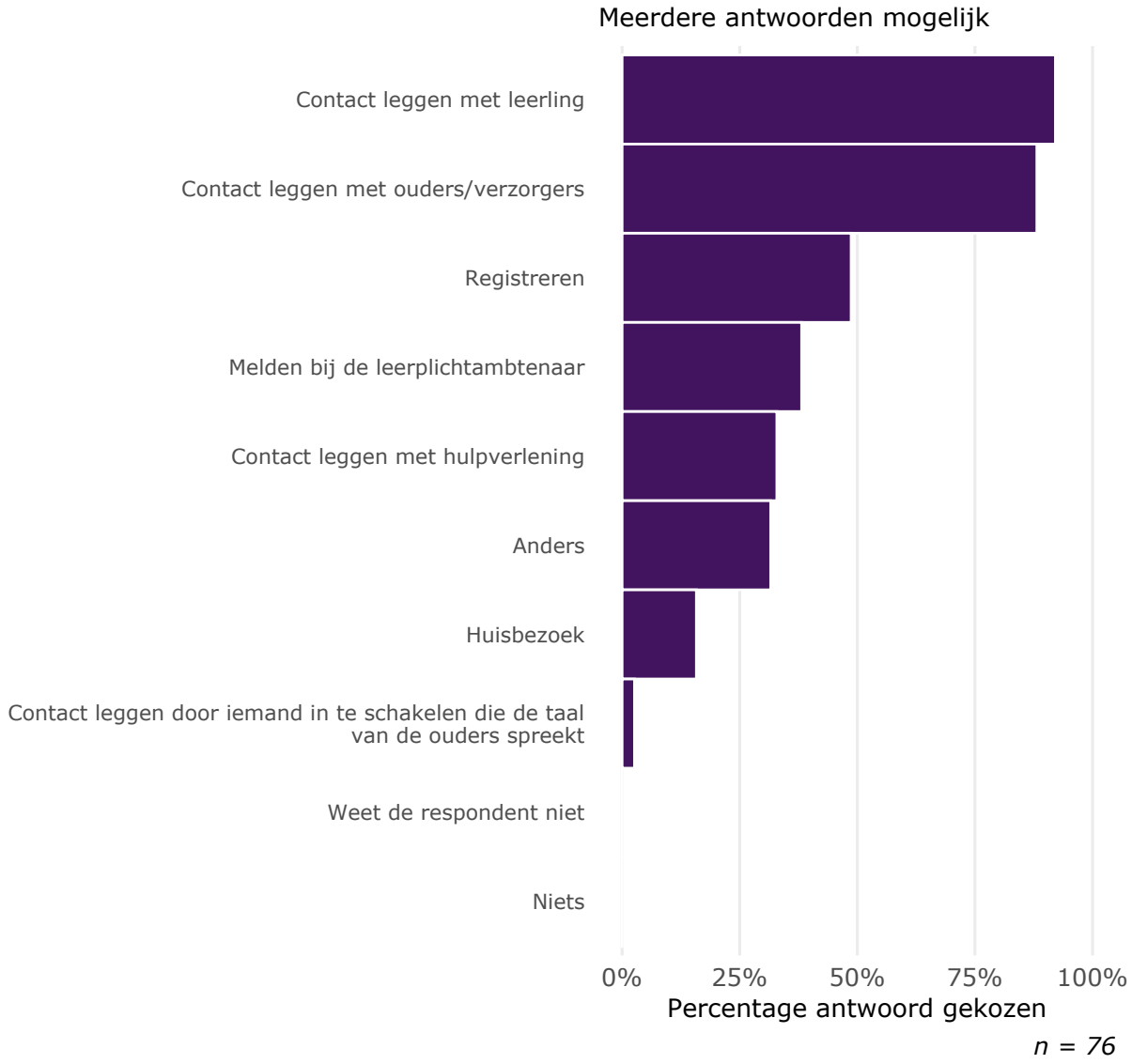

Hoe wordt op dit moment de onderwijsinhoud vormgegeven?

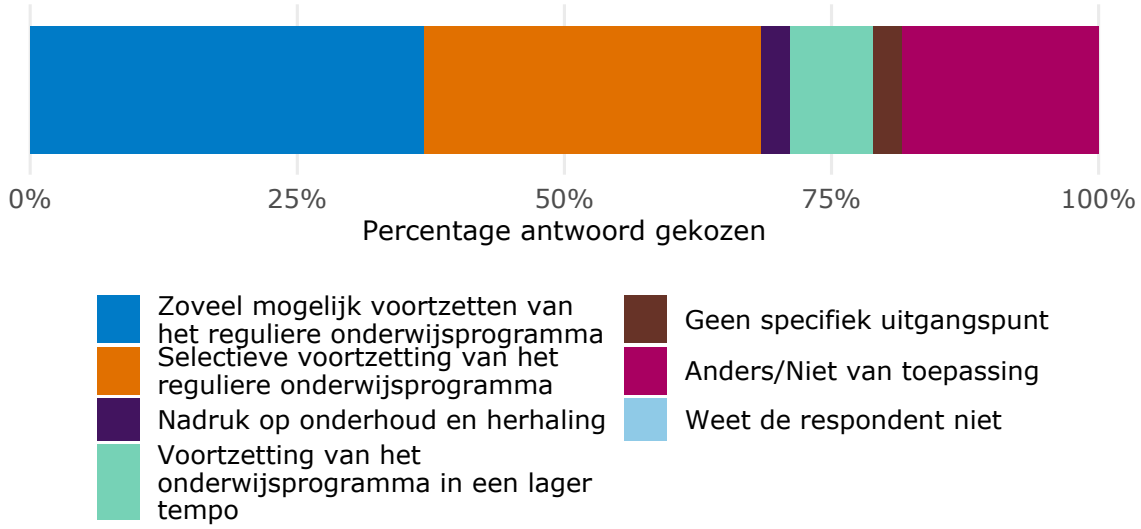

n = 76

Als er vakken zijn vervallen, waarom worden deze vakken niet aangeboden?

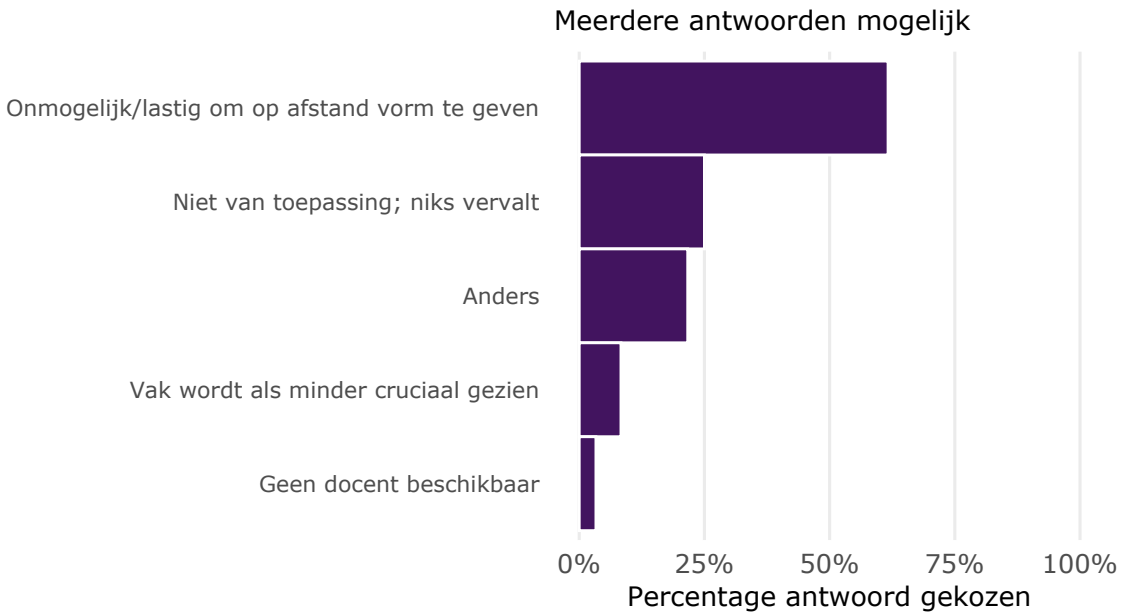

n = 60

Hoe vaak heeft iemand van de school contact met de leerlingen?

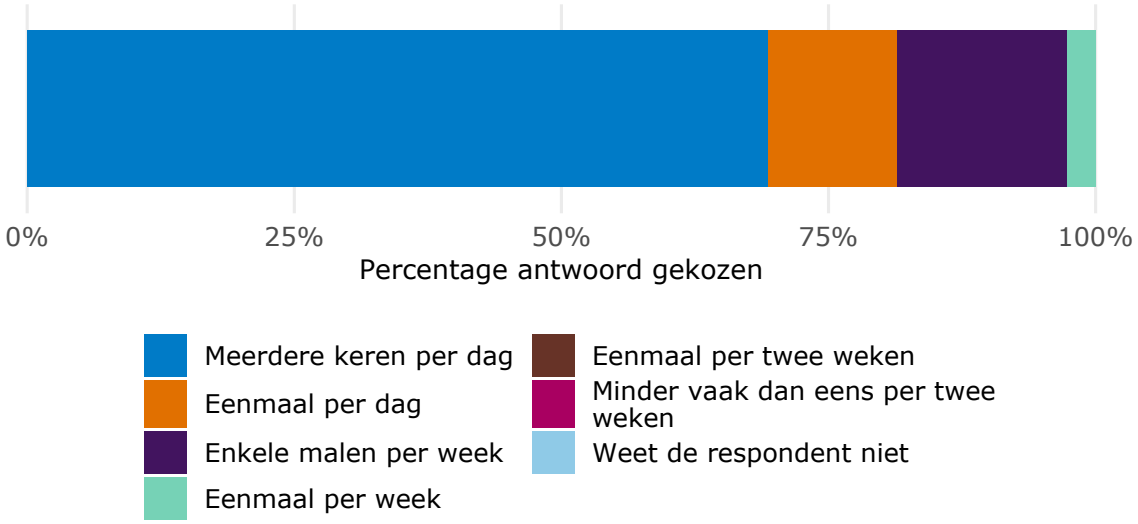

n = 75

Waaruit bestaat het contact van de school met de leerlingen?

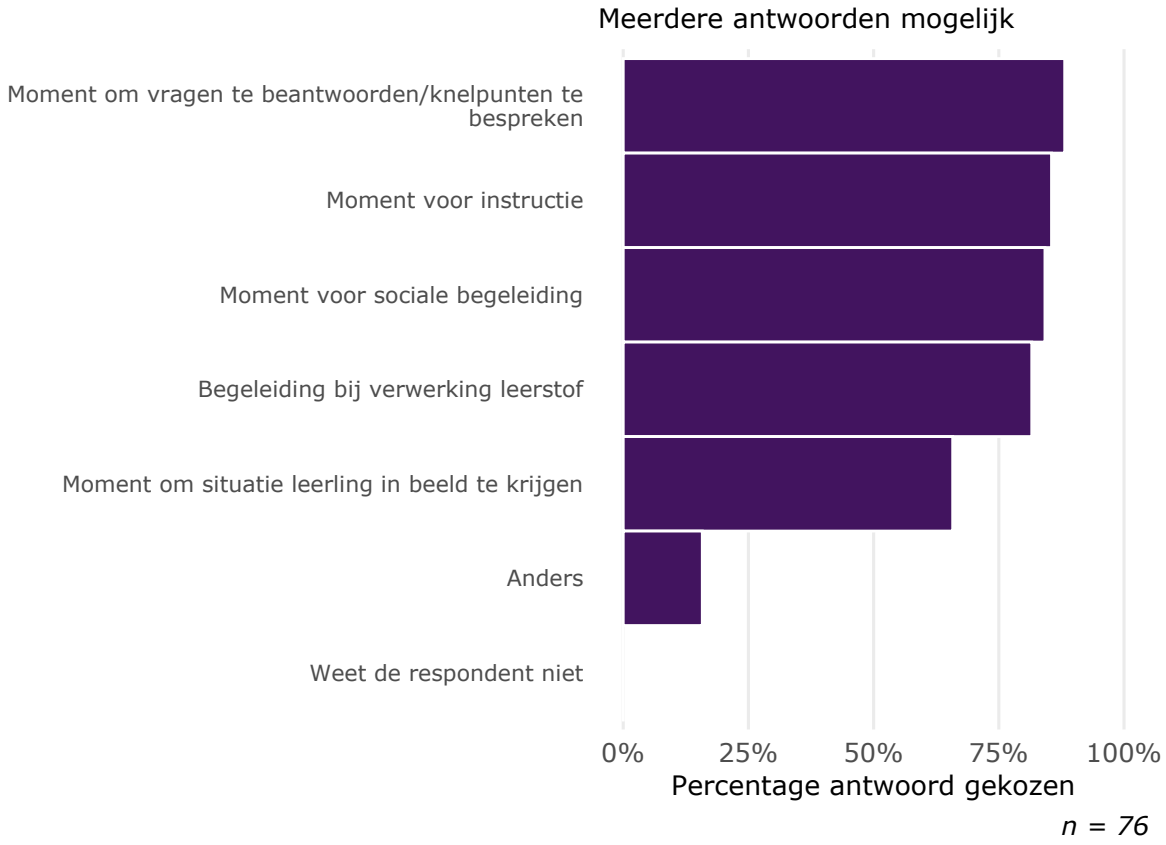

n = 76

Hoeveel tijd besteden leerlingen aan afstandsonderwijs?

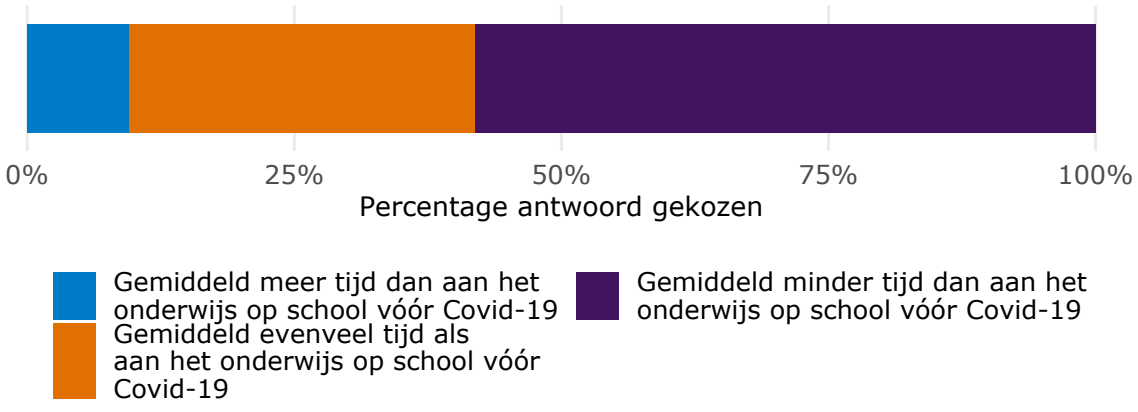

n = 74

Hoeveel minder tijd besteden leerlingen nu aan onderwijs?

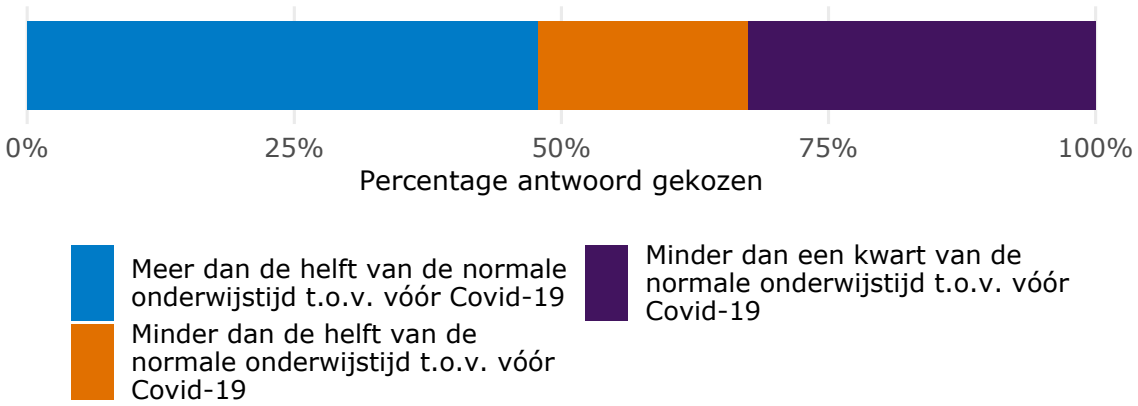

n = 46

Op welke wijze wordt de cognitieve ontwikkeling van de leerling gevolgd?

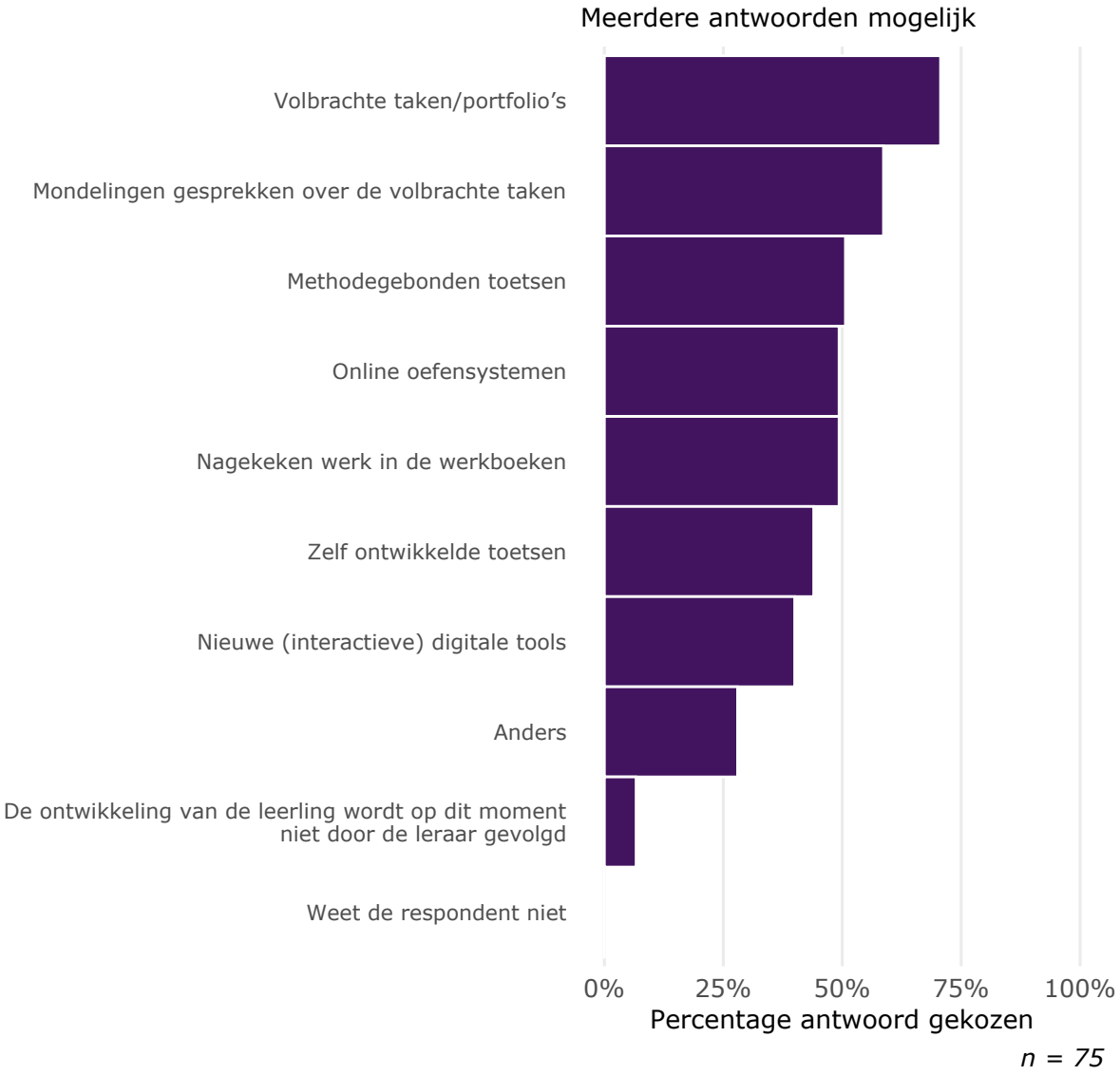

Wat zijn de belangrijkste veranderingen op het gebied van toetsing?

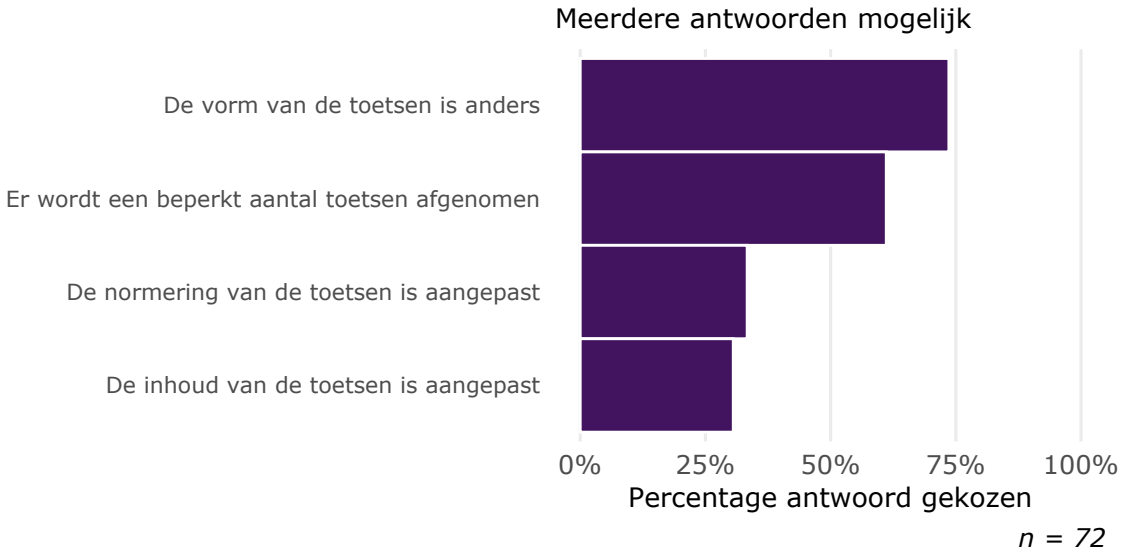

Onderwijs of opvang op school

Welk deel van de leerlingen wordt opgevangen op school?

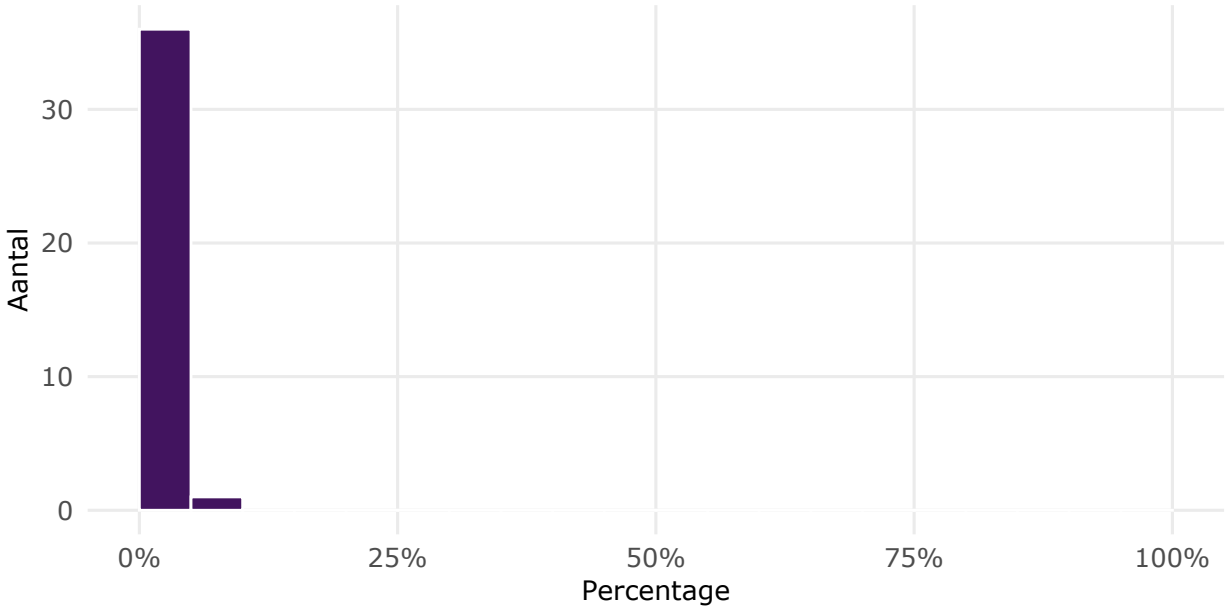

n = 37

Als er leerlingen worden opgevangen of onderwijs krijgen op school, waarom is dit?

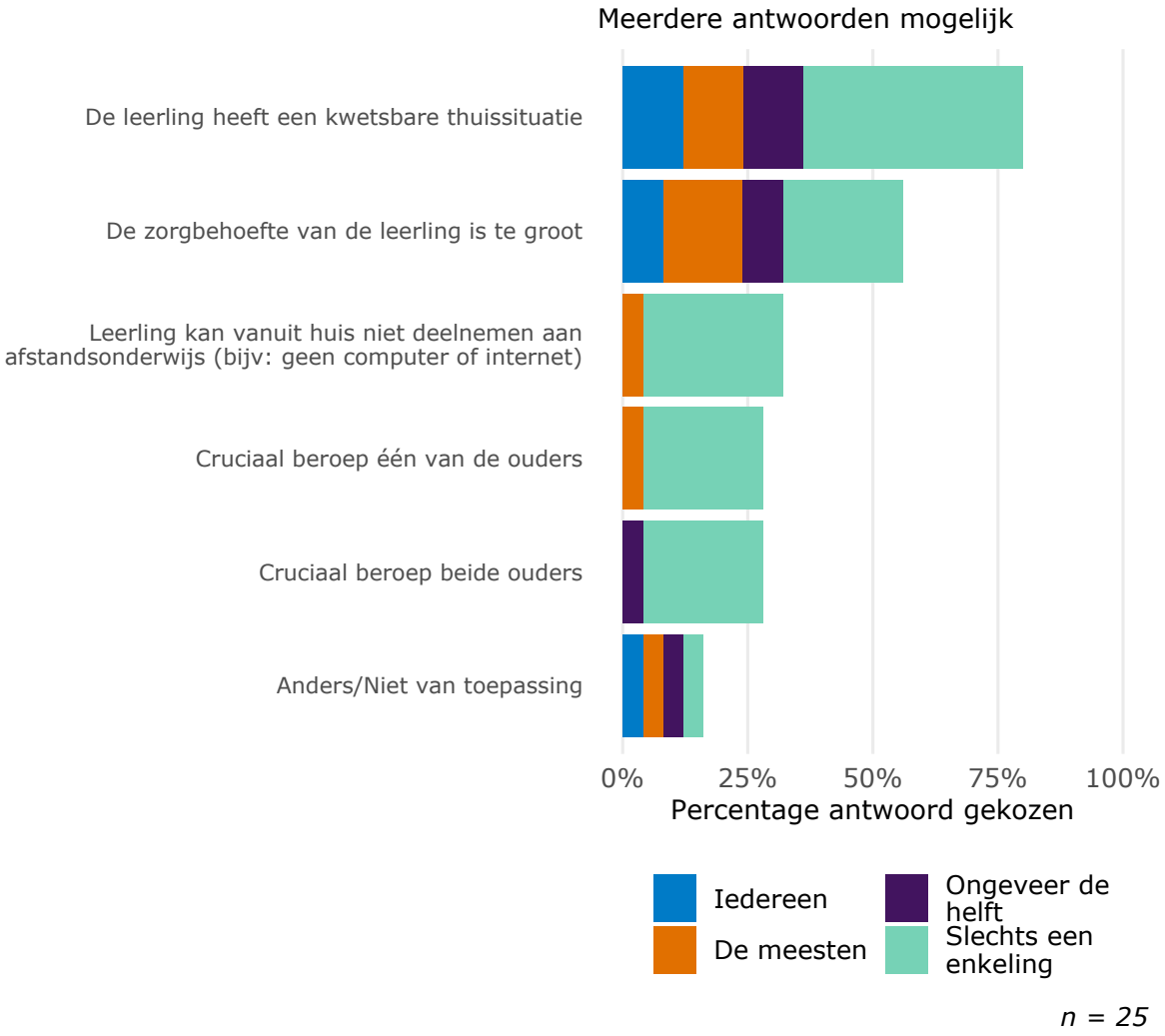

n = 25

Krijgen de leerlingen die opgevangen worden op school hetzelfde onderwijsaanbod als leerlingen die afstandsonderwijs volgen?

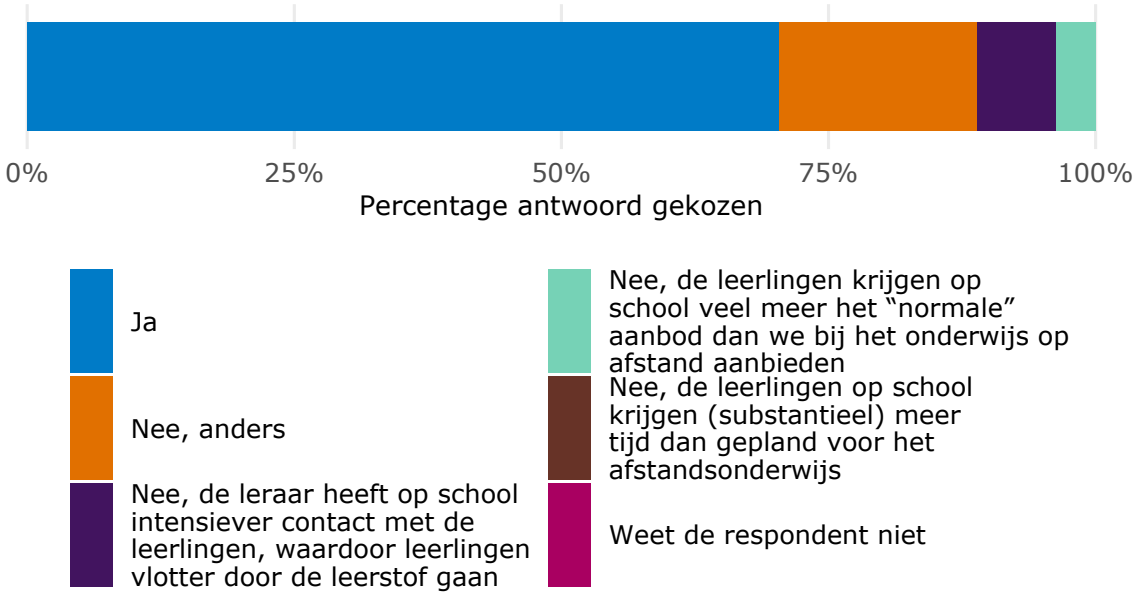

n = 27

Examinering

Hoe neemt de school nu de schoolexamens af?

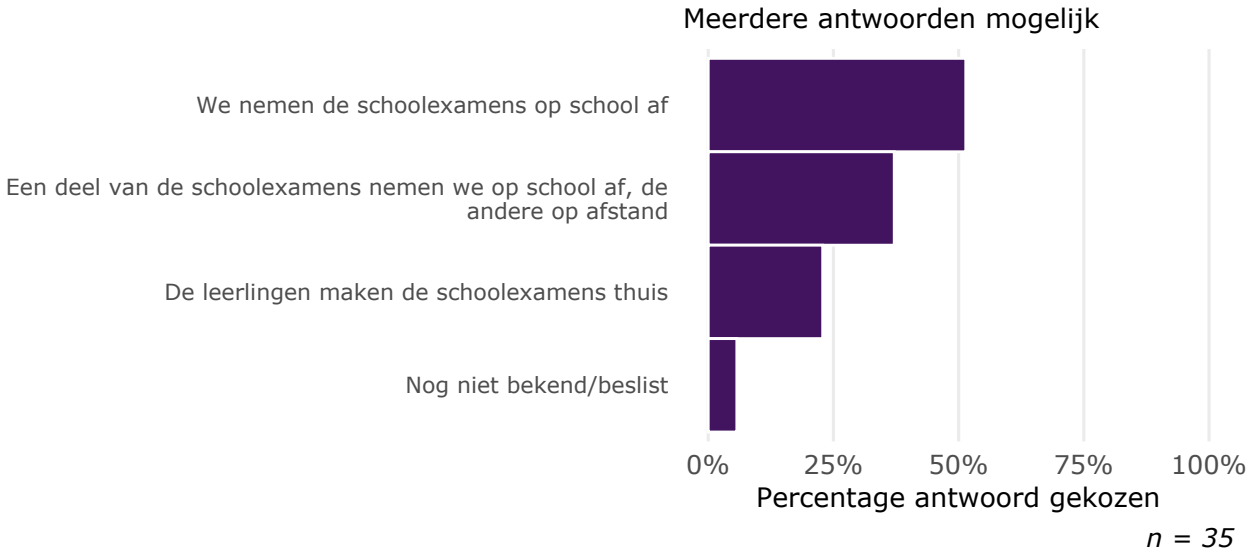

Heeft de school het PTA van de eindexamenleerlingen aangepast?

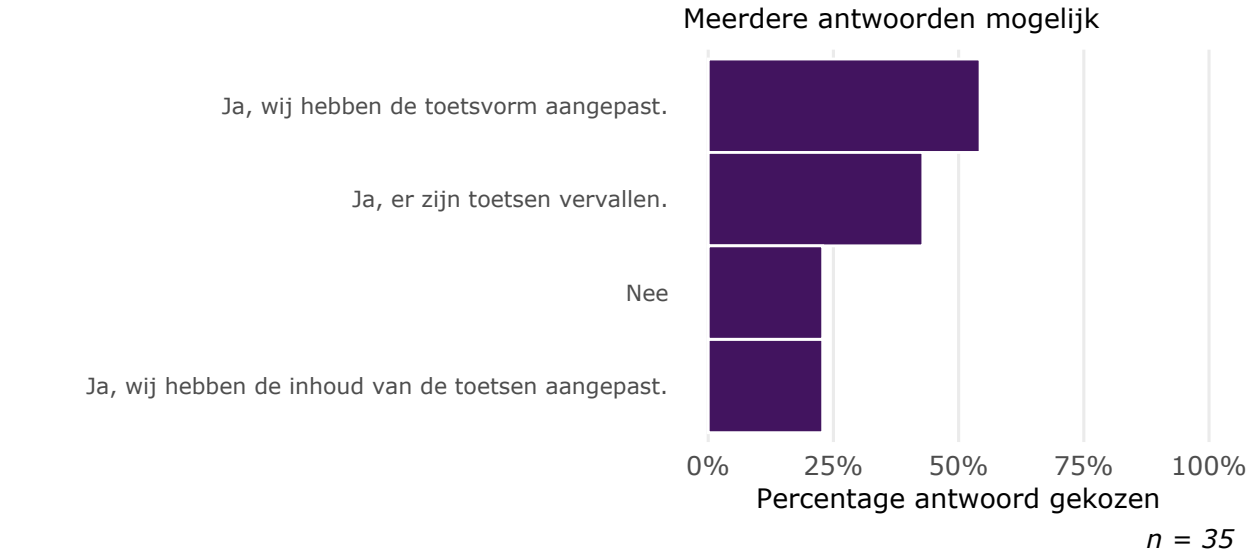

Heeft de school het PTA voor leerlingen in het voorexamenjaar aangepast?

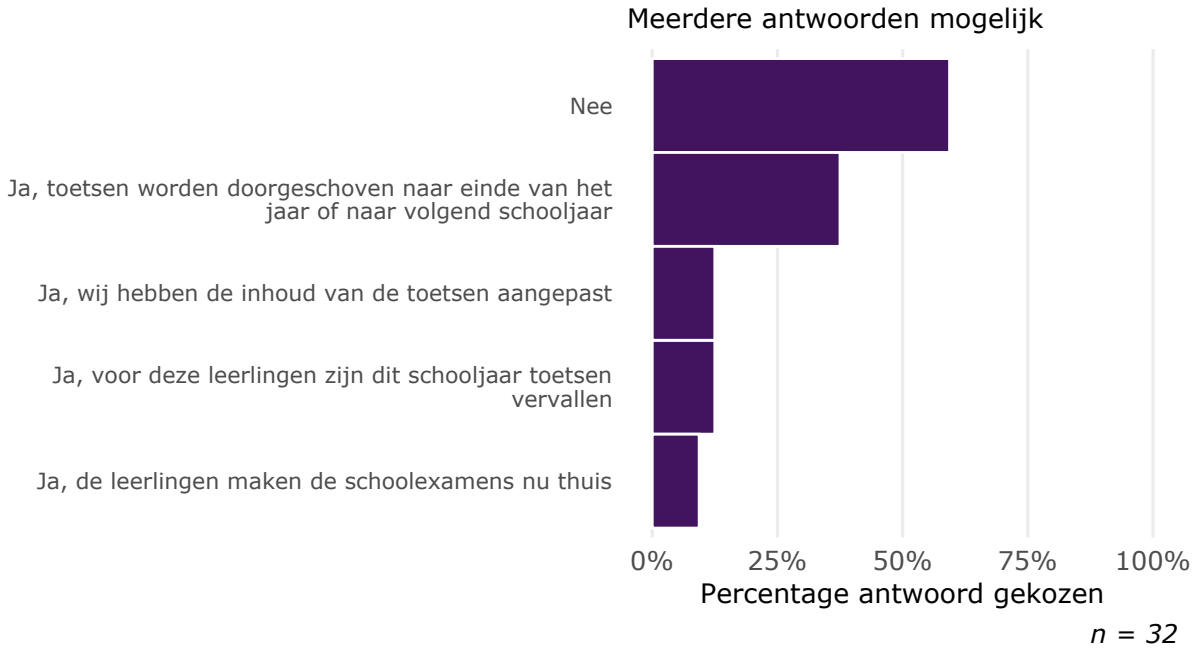

n = 32

Heeft de school het examenreglement aangepast?

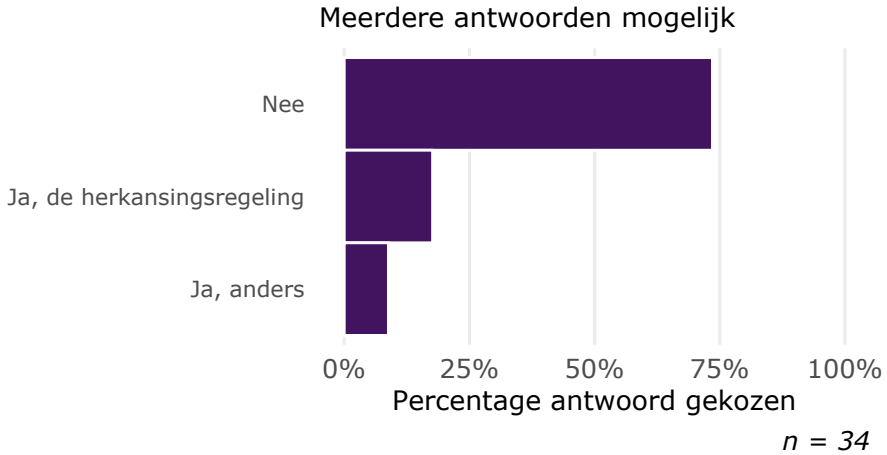

n = 34

Houdt de school met schoolexamens die thuis worden afgenomen rekening met de thuissituatie?

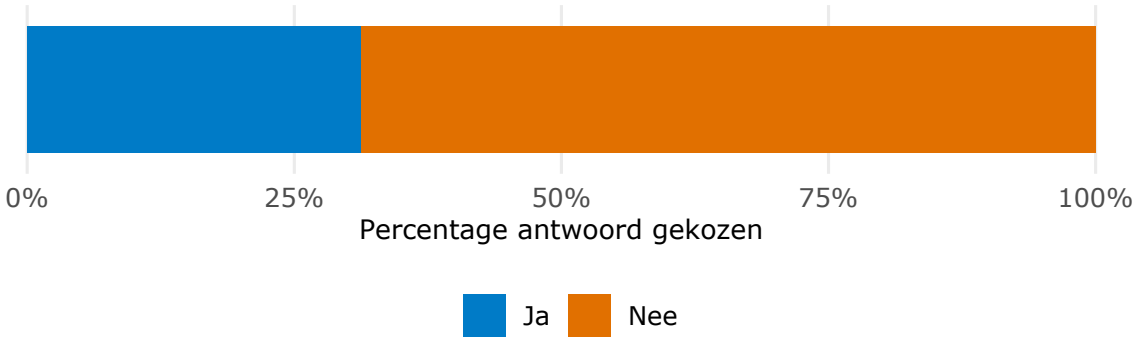

n = 32

Specifieke groepen

Geven leraren extra aandacht aan specifieke groepen leerlingen?

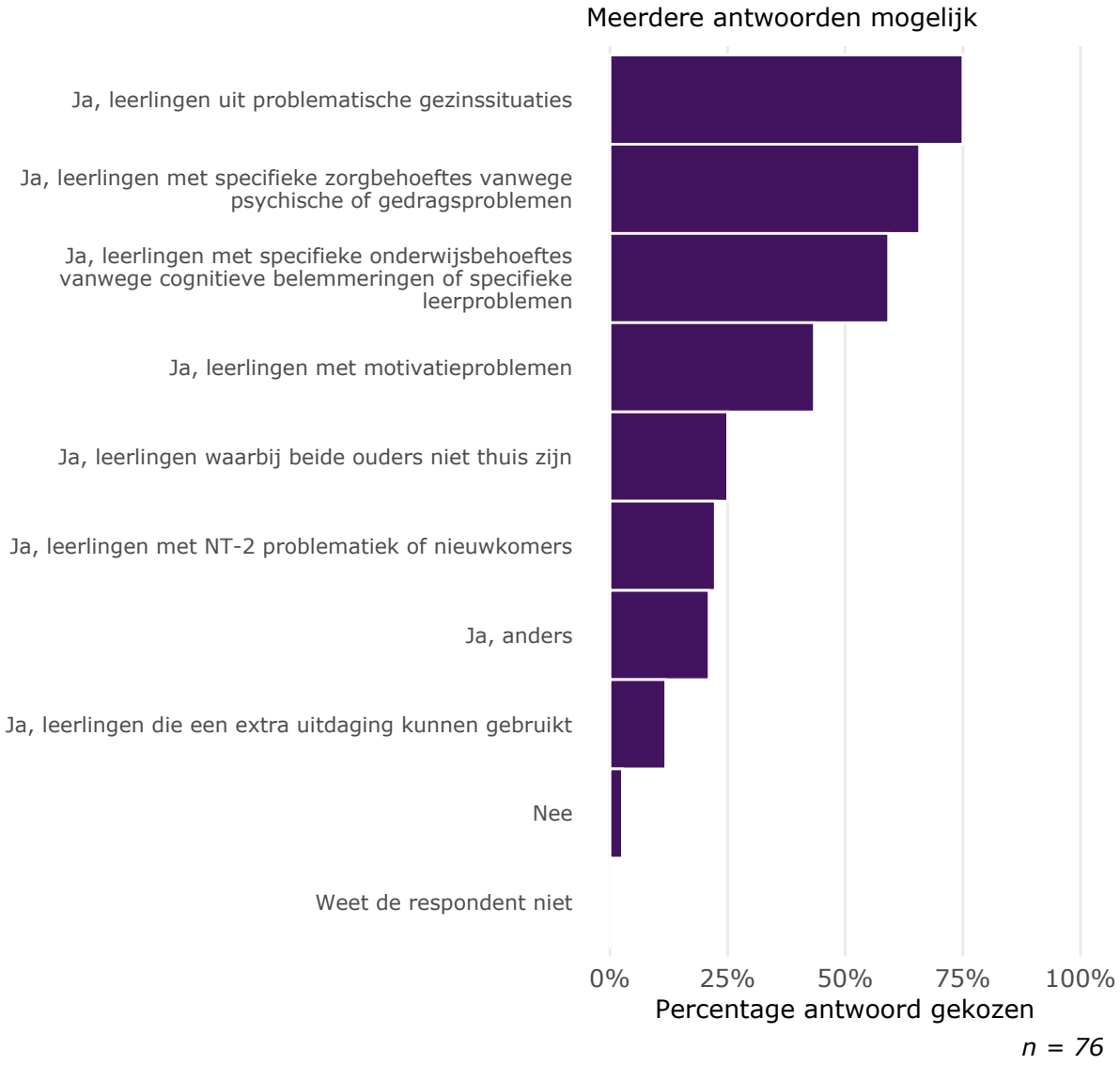

Hoe ondersteunen leraren de specifieke groepen leerlingen waarvan ze denken dat die extra aandacht nodig hebben?

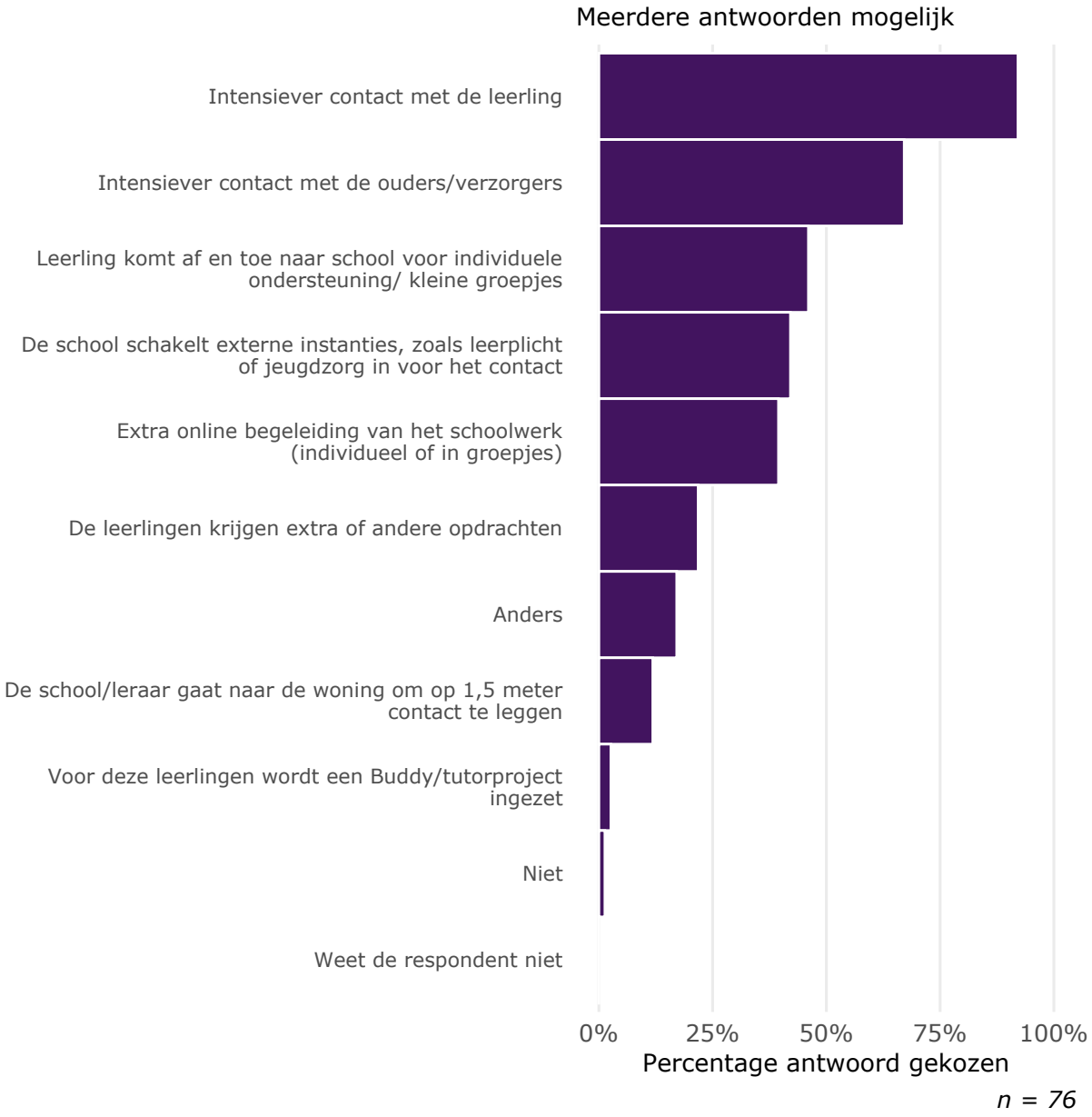

Sociale veiligheid

Bij welk deel van de leerlingen heeft de school geen zicht op de sociale veiligheid thuis?

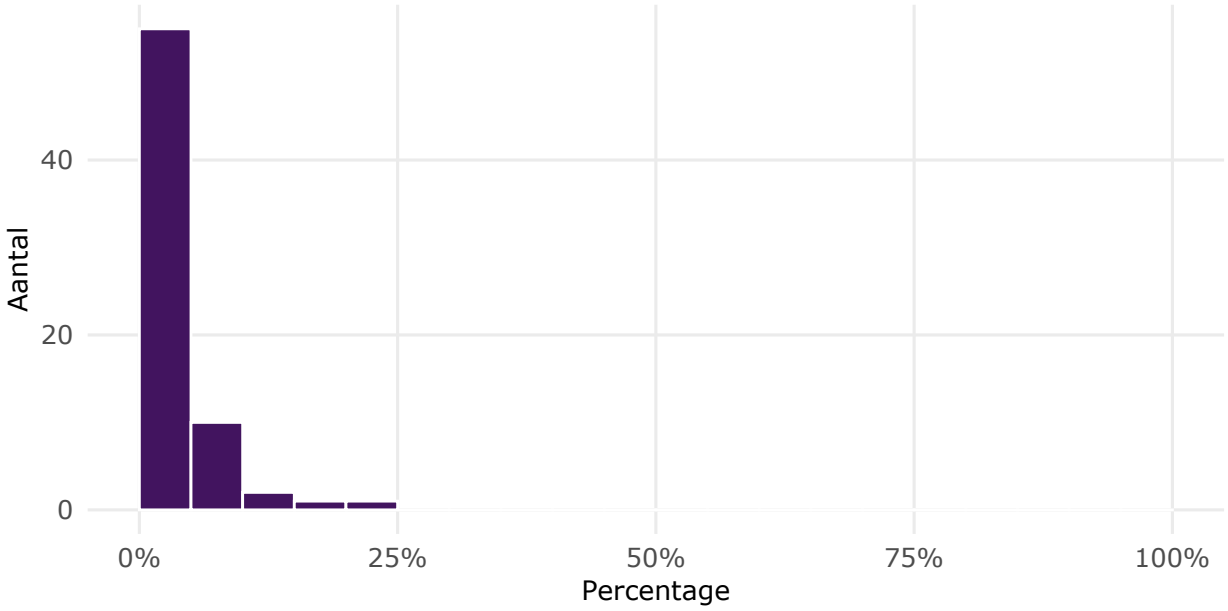

n = 69

Bij welk deel van de leerlingen op de school maakt de school zich zorgen, omdat de thuissituatie niet veilig genoeg is?

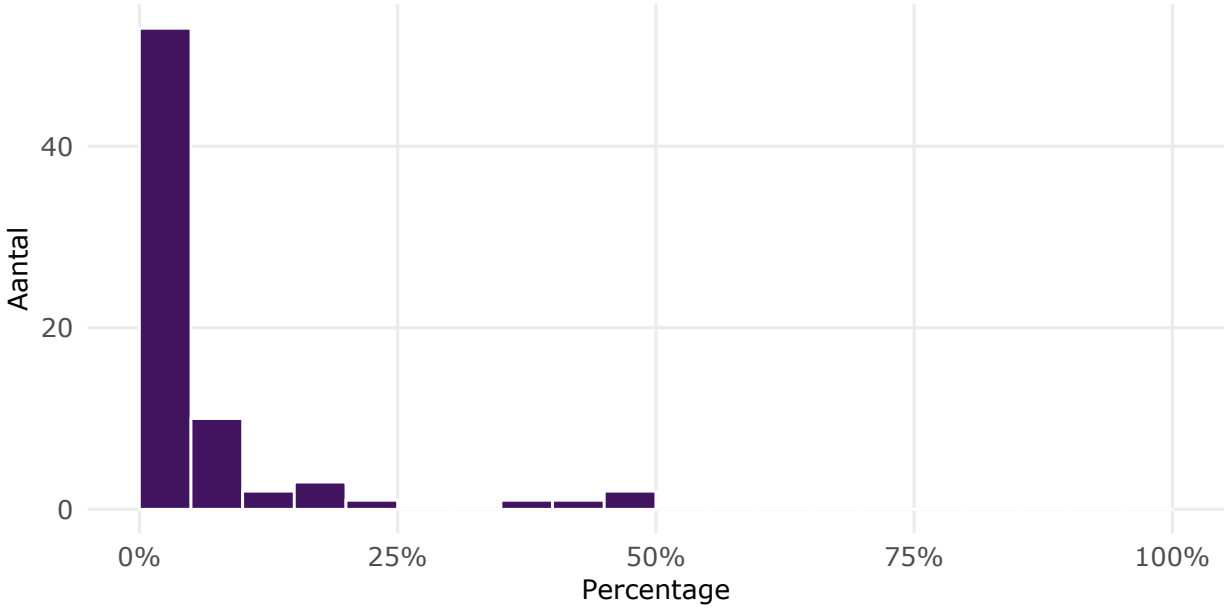

n = 73

Dilemma's en successen

Wat zijn de voornaamste dilemma's en belemmeringen in relatie tot het organiseren en uitvoeren van aangepast onderwijs?

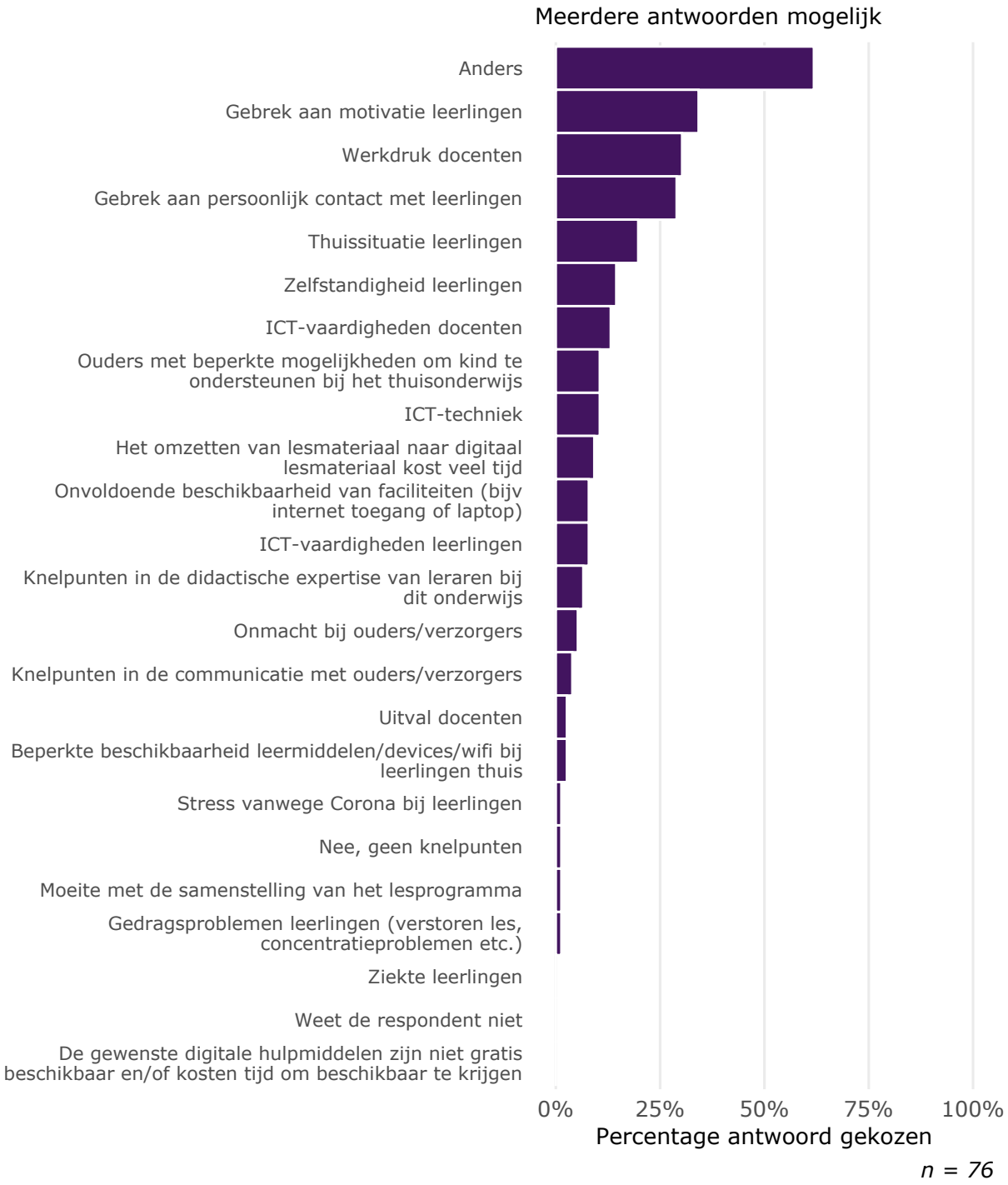

Voorbeelden uit de categorie 'anders' zijn: zorgen over toetsing, de situatie thuis en de werk-privé balans van leraren, het missen of organiseren van de praktijkvakken.

Terugkijkend op de afgelopen weken, wat zijn positieve punten volgens de school?

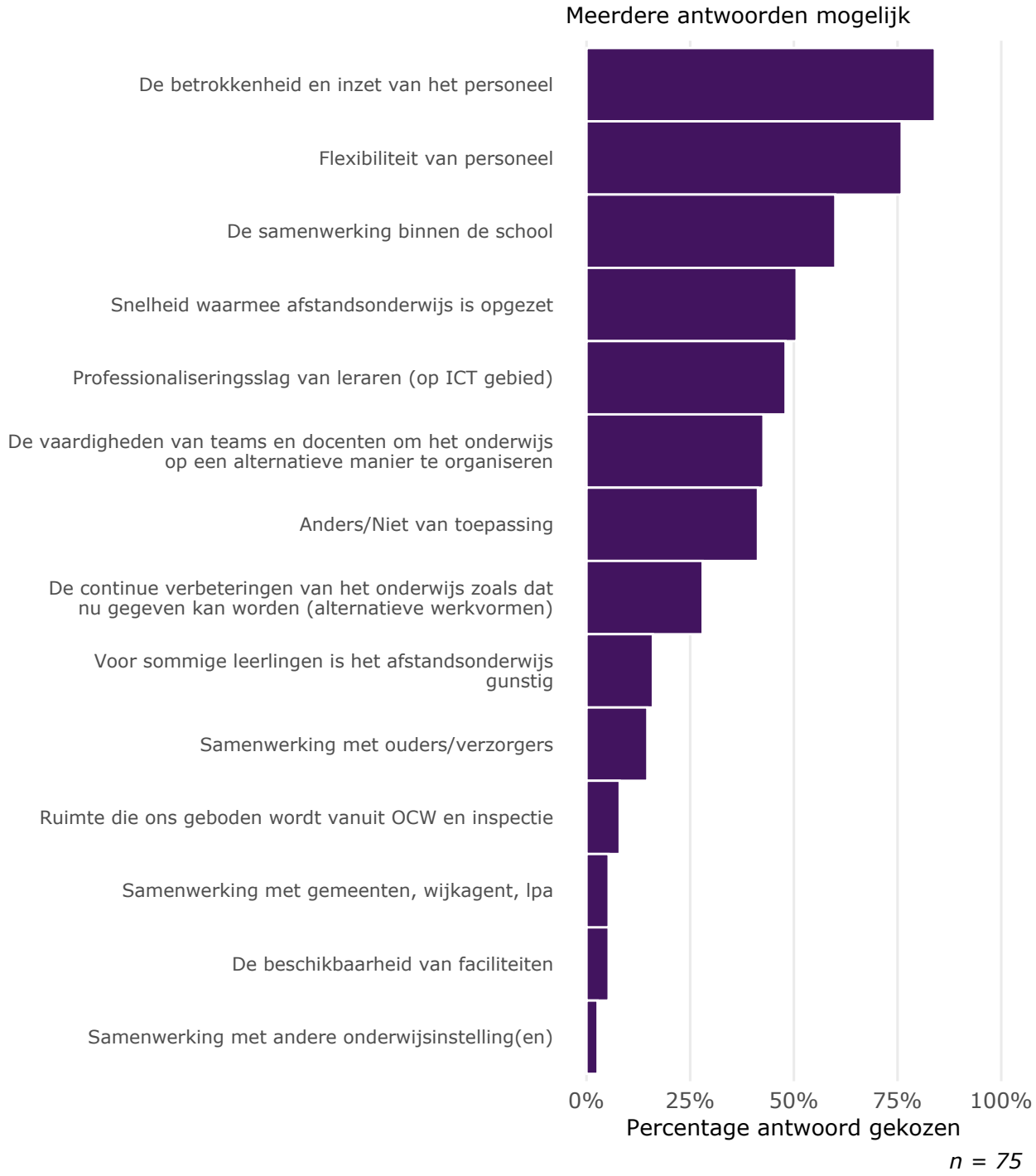

Voorbeelden uit de categorie 'anders' zijn: de saamhorigheid, betrokkenheid, waardering en trots over wat er wordt gerealiseerd; de flexibiliteit van leerlingen en de discipline waarmee zij hun schoolwerk doen, leerlingen kunnen meer dan we dachten; inhoudelijke ontwikkeling krijgt boost, nl. het leren voor de toekomst, nadenken en spreken over manier van onderwijs en (formatieve) toetsing.

HAVO/VWO

Algemeen

Met welk deel van de leerlingen heeft de school sinds ze niet meer naar school komen, geen contact gehad?

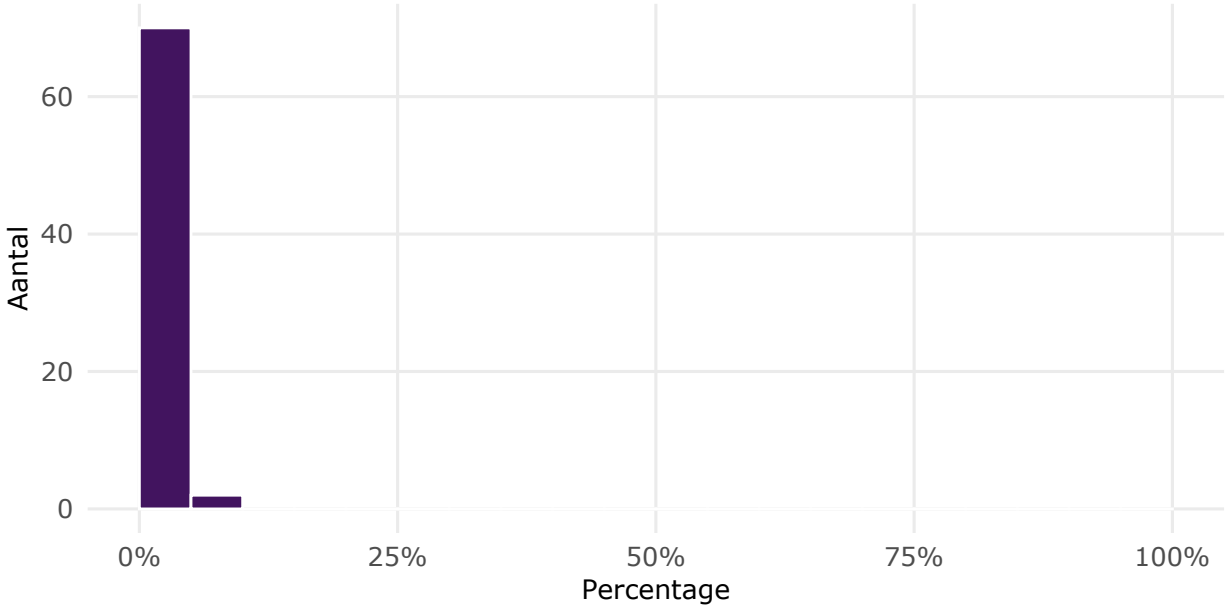

n = 72

Afstandsonderwijs

Welk deel van de leerlingen die afstandsonderwijs krijgen, neemt volledig deel aan het onderwijsprogramma?

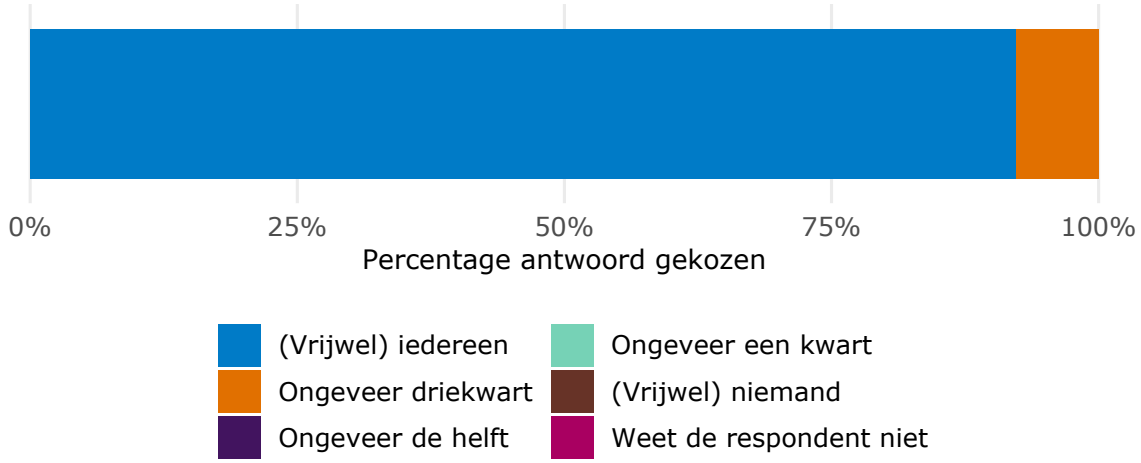

n = 78

Als er leerlingen niet actief meedoen aan het onderwijs, waarom is dit?

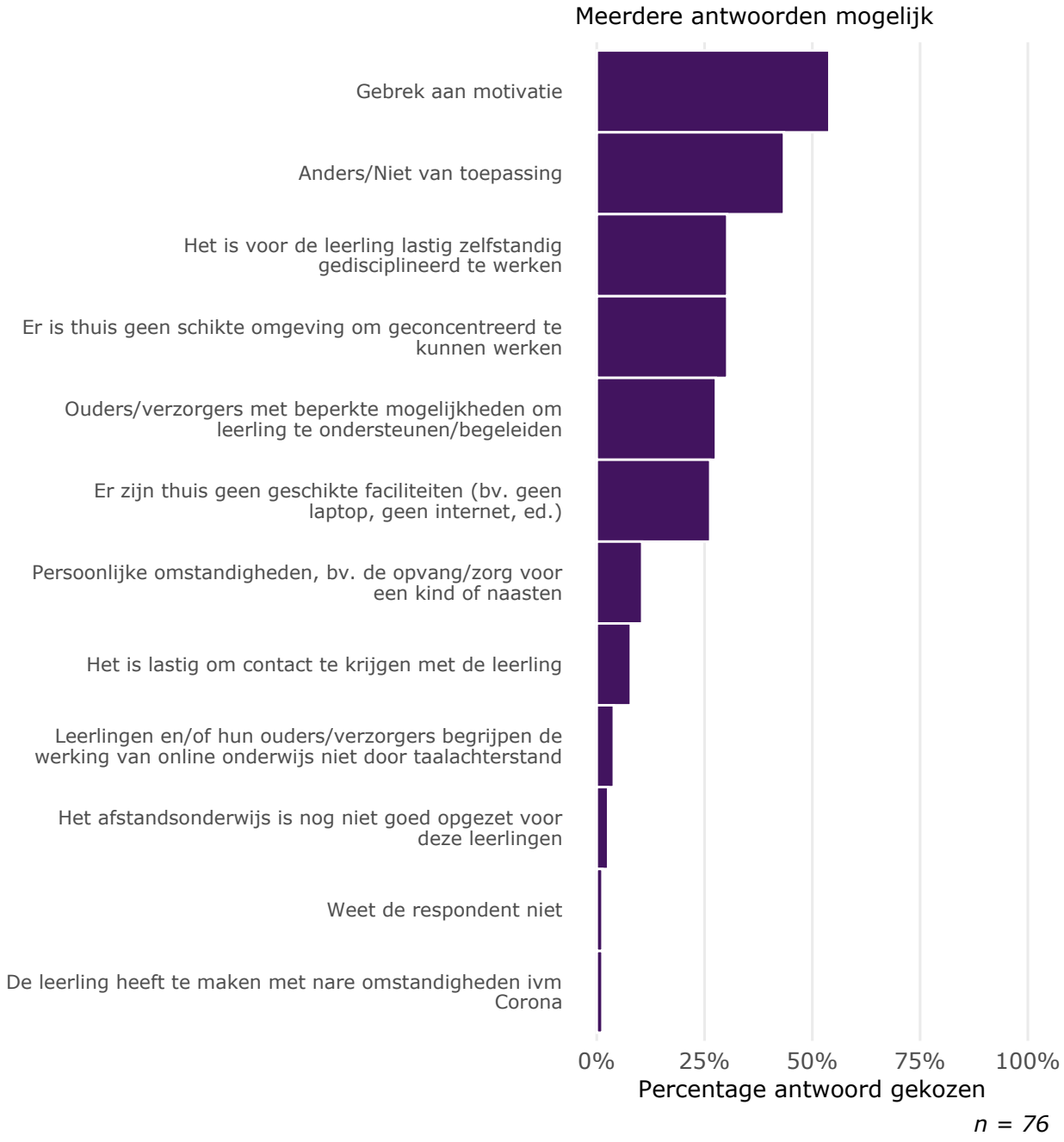

Wat doet de school doorgaans als gemerkt wordt dat leerlingen deels meedoen of niet meedoen?

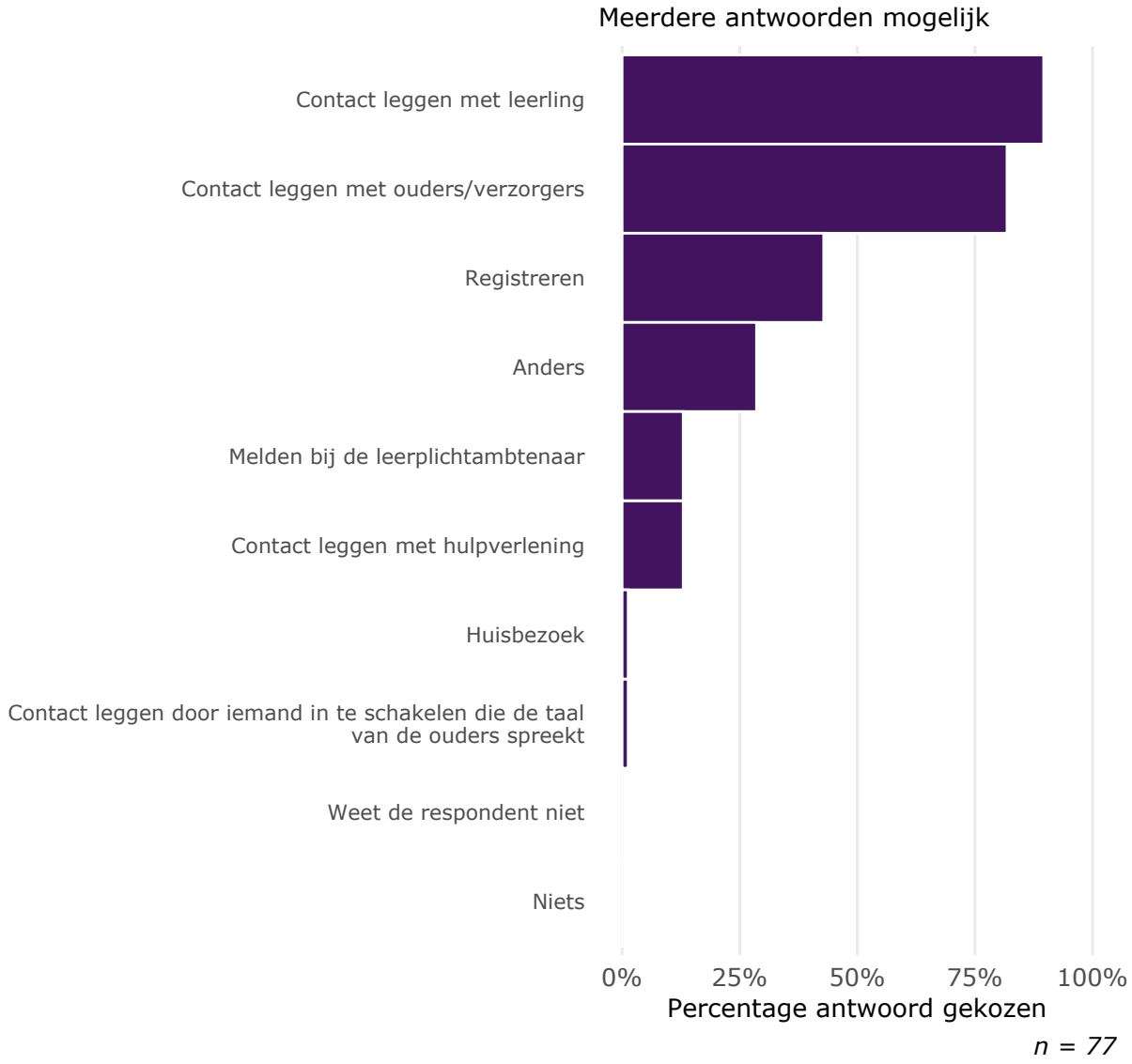

Hoe wordt op dit moment de onderwijsinhoud vormgegeven?

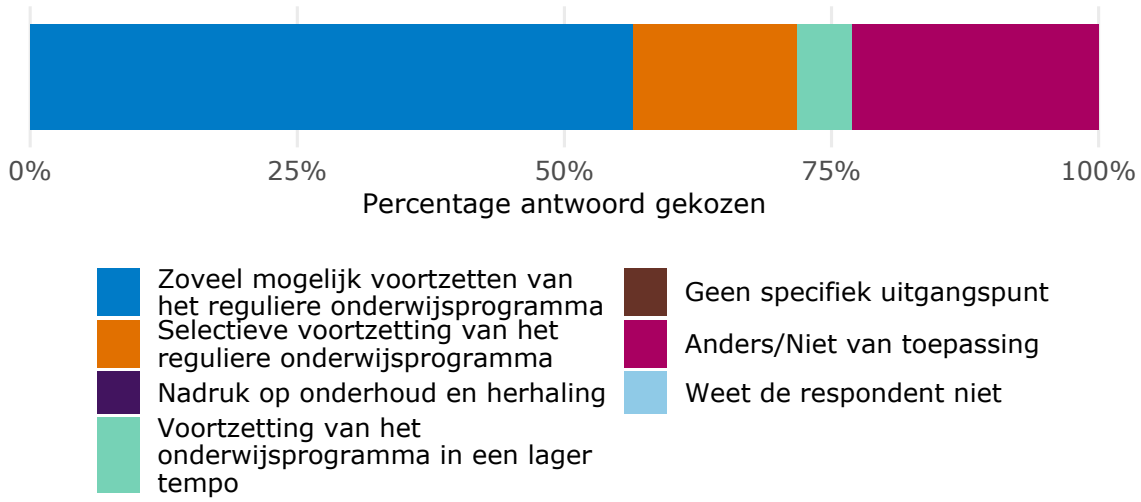

n = 78

Als er vakken zijn vervallen, waarom worden deze vakken niet aangeboden?

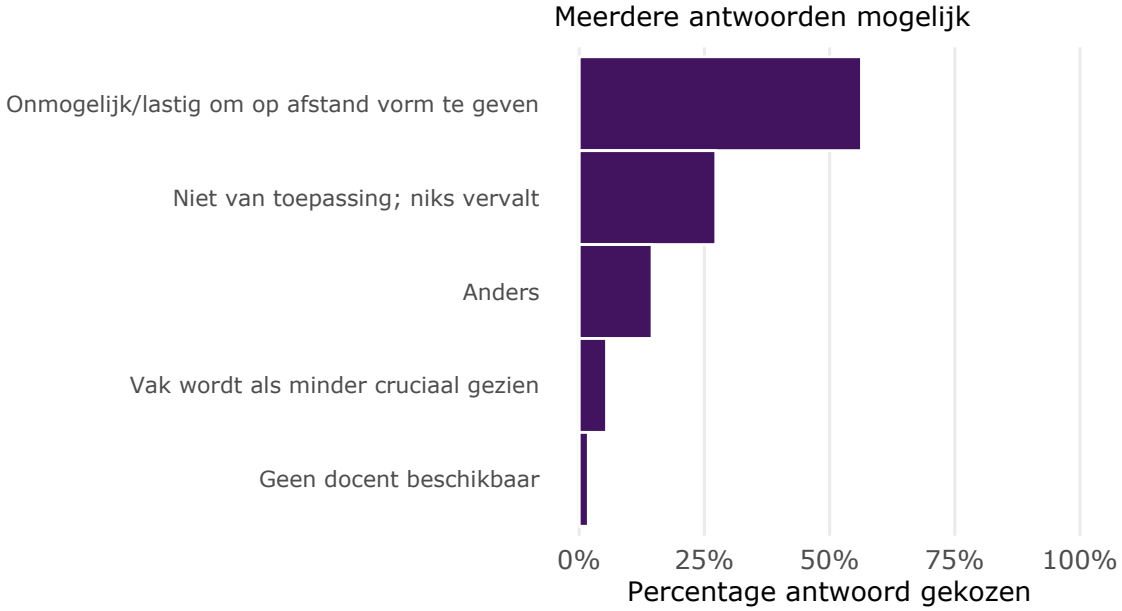

n = 55

Hoe vaak heeft iemand van de school contact met de leerlingen?

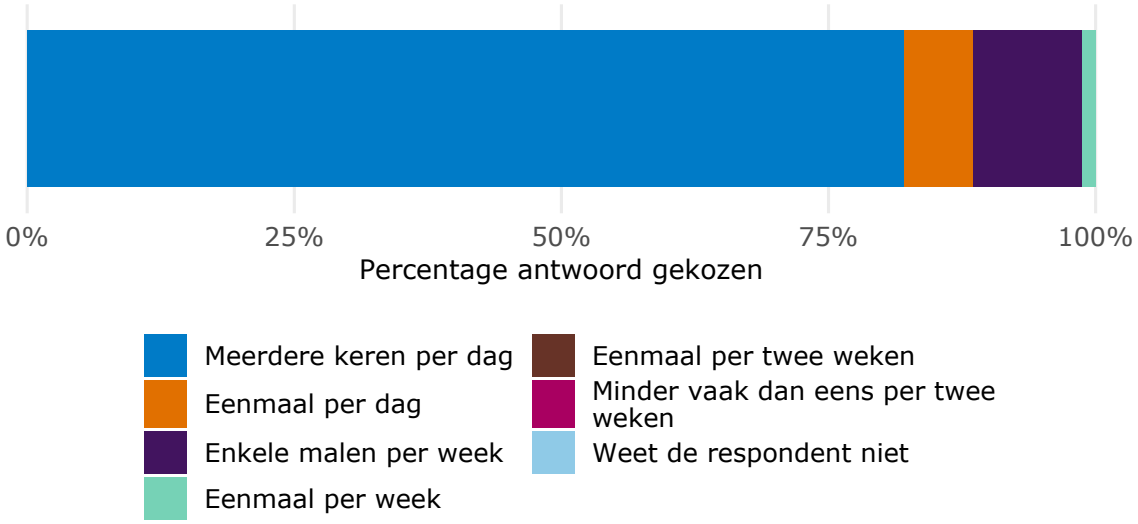

n = 78

Waaruit bestaat het contact van de school met de leerlingen?

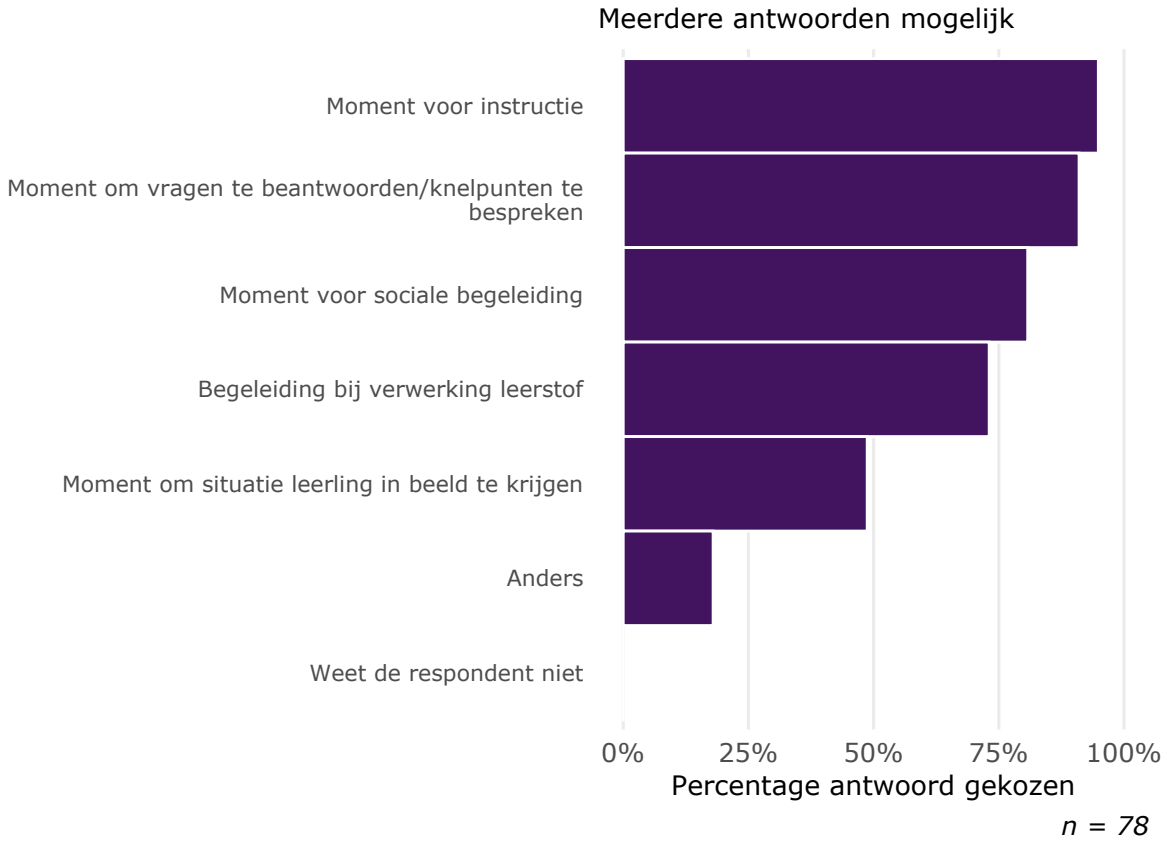

n = 78

Hoeveel tijd besteden leerlingen aan afstandsonderwijs?

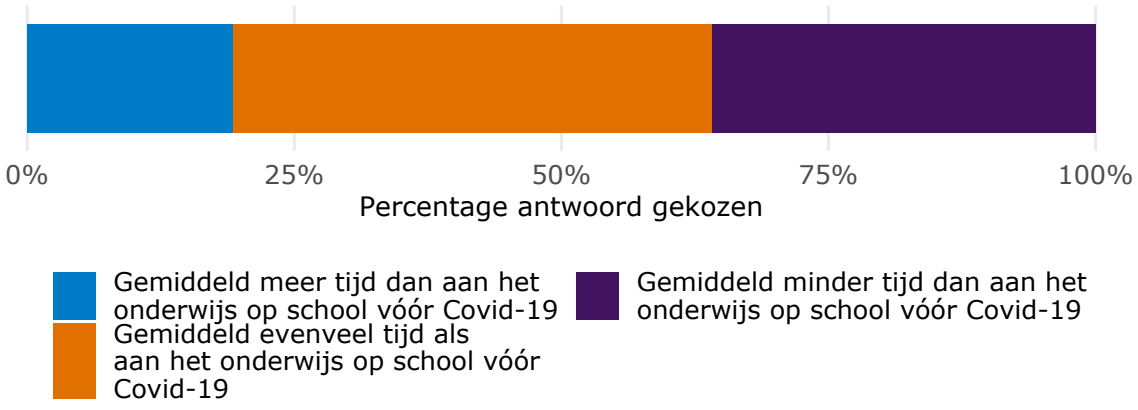

n = 78

Hoeveel minder tijd besteden leerlingen nu aan onderwijs?

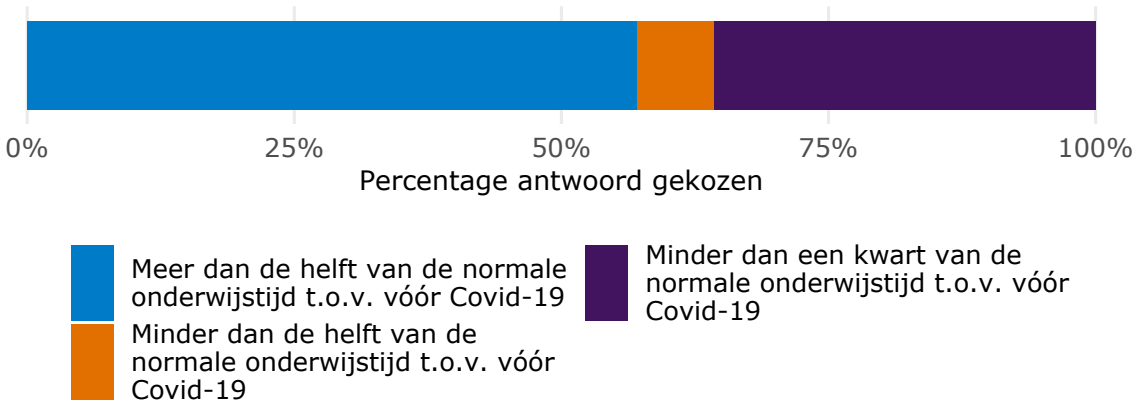

n = 28

Op welke wijze wordt de cognitieve ontwikkeling van de leerling gevolgd?

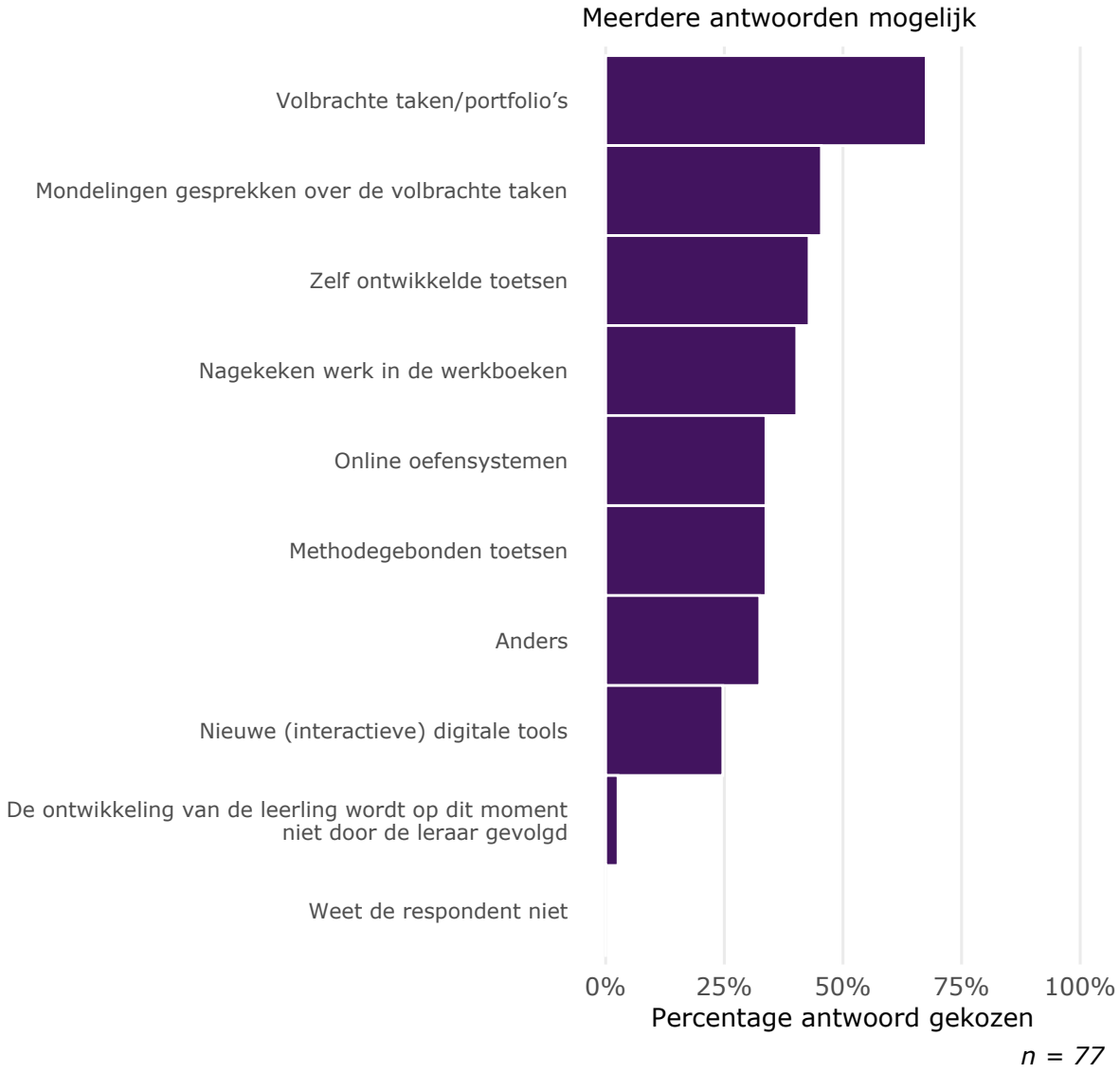

Wat zijn de belangrijkste veranderingen op het gebied van toetsing?

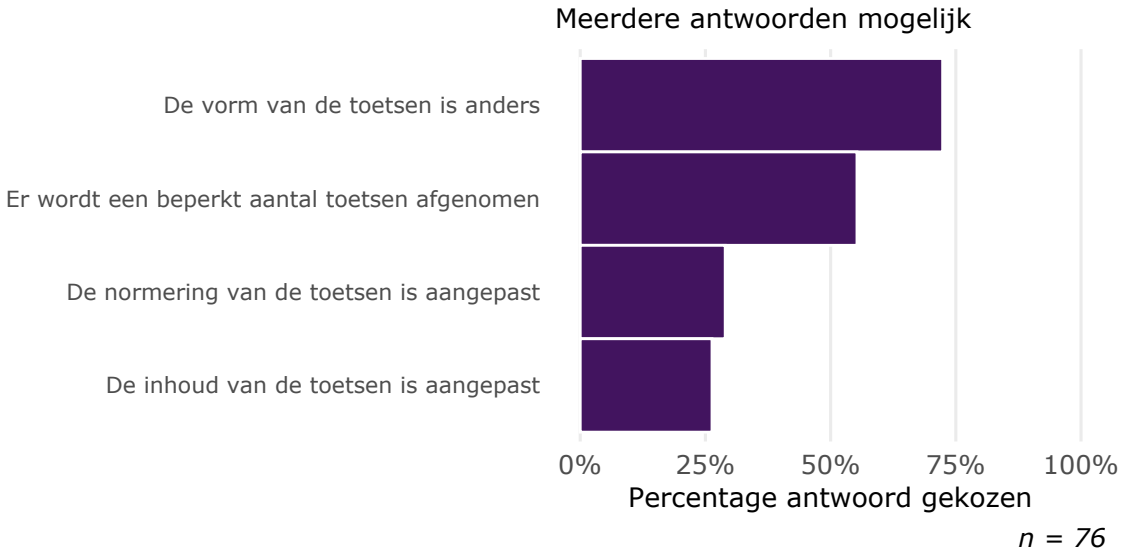

Onderwijs of opvang op school

Welk deel van de leerlingen wordt opgevangen op school?

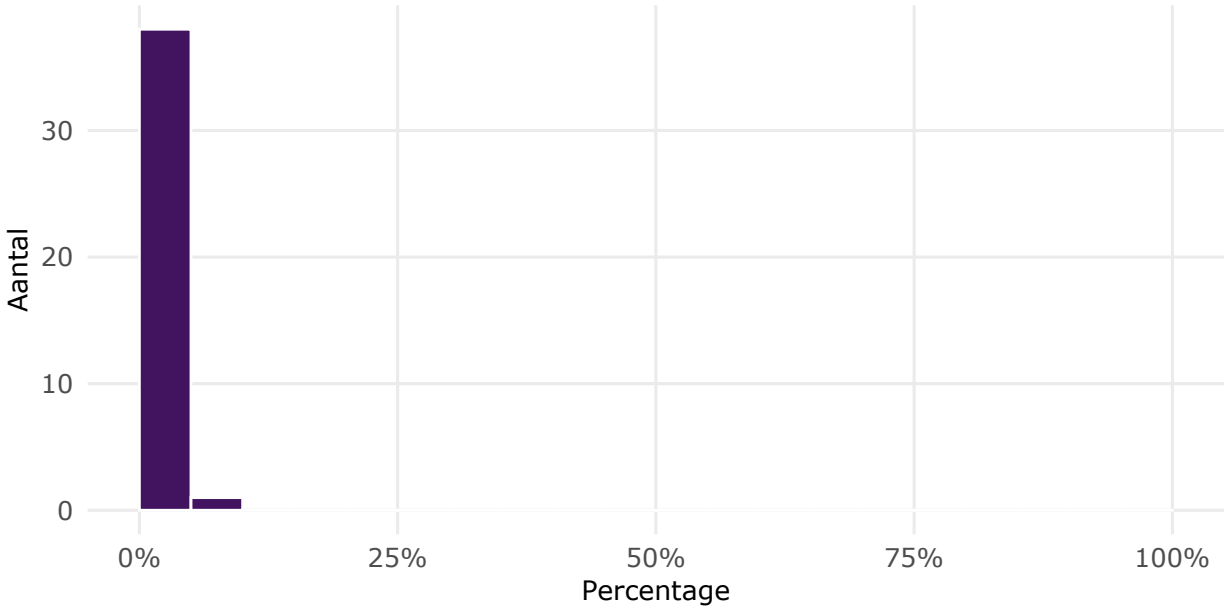

n = 39

Als er leerlingen worden opgevangen of onderwijs krijgen op school, waarom is dit?

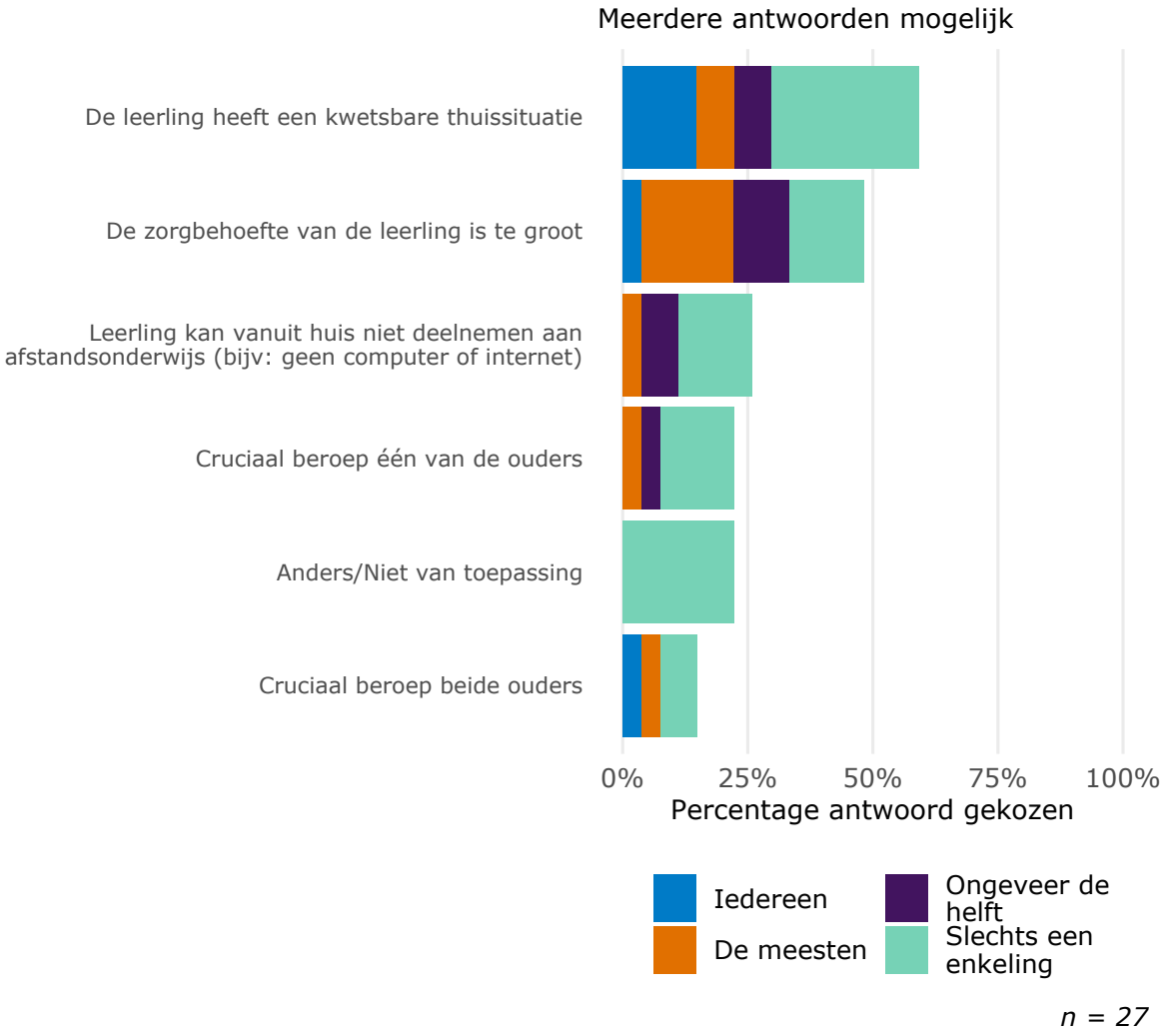

n = 27

Krijgen de leerlingen die opgevangen worden op school hetzelfde onderwijsaanbod als leerlingen die afstandsonderwijs volgen?

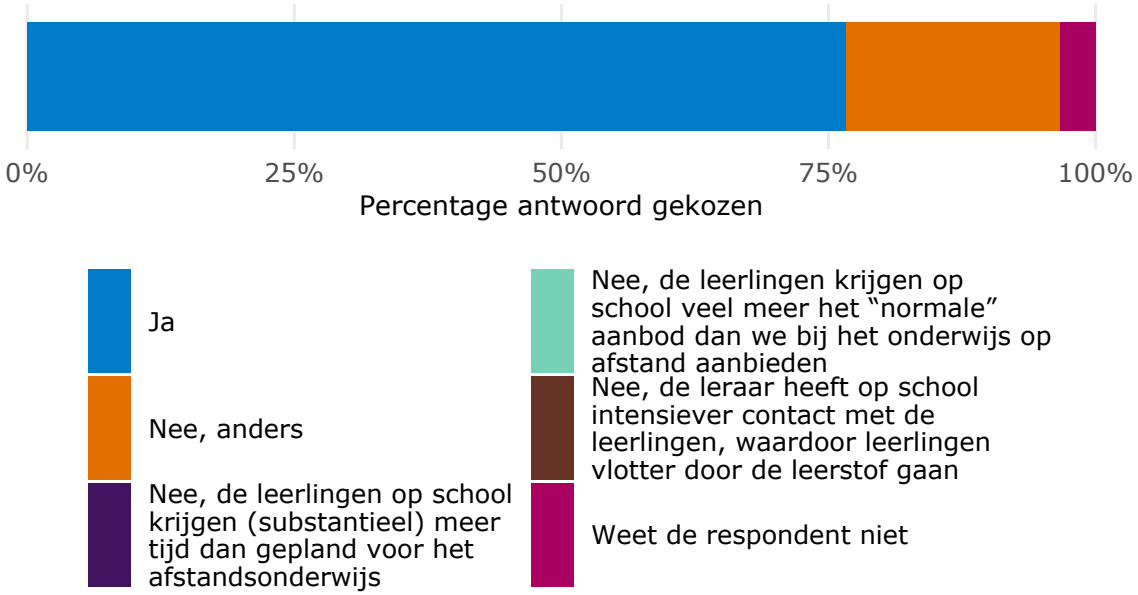

n = 30

Examinering

Hoe neemt de school nu de schoolexamens af?

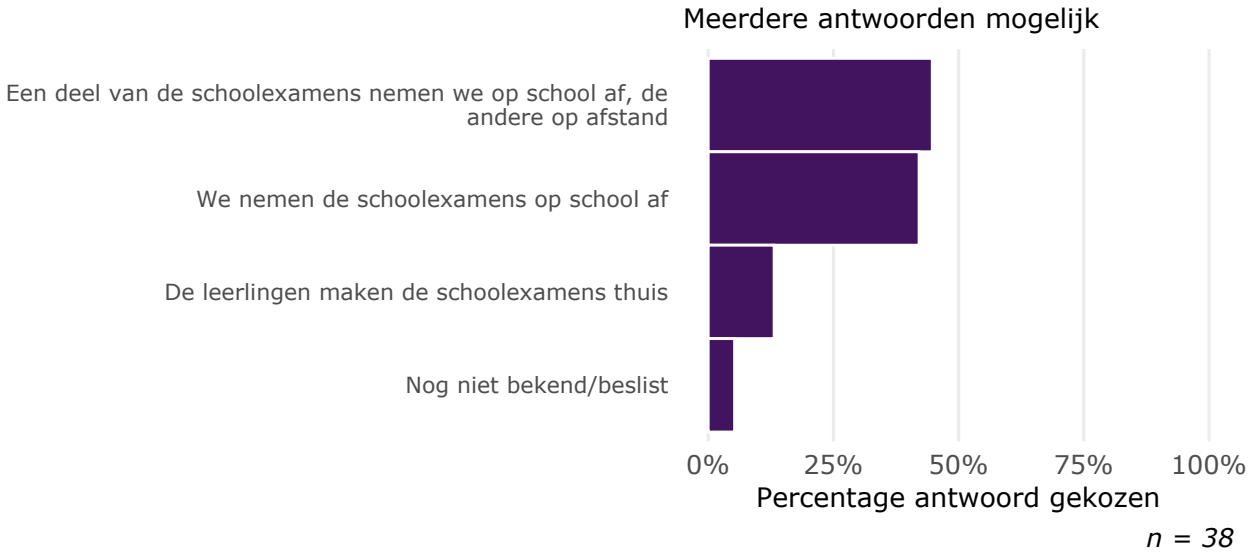

Heeft de school het PTA van de eindexamenleerlingen aangepast?

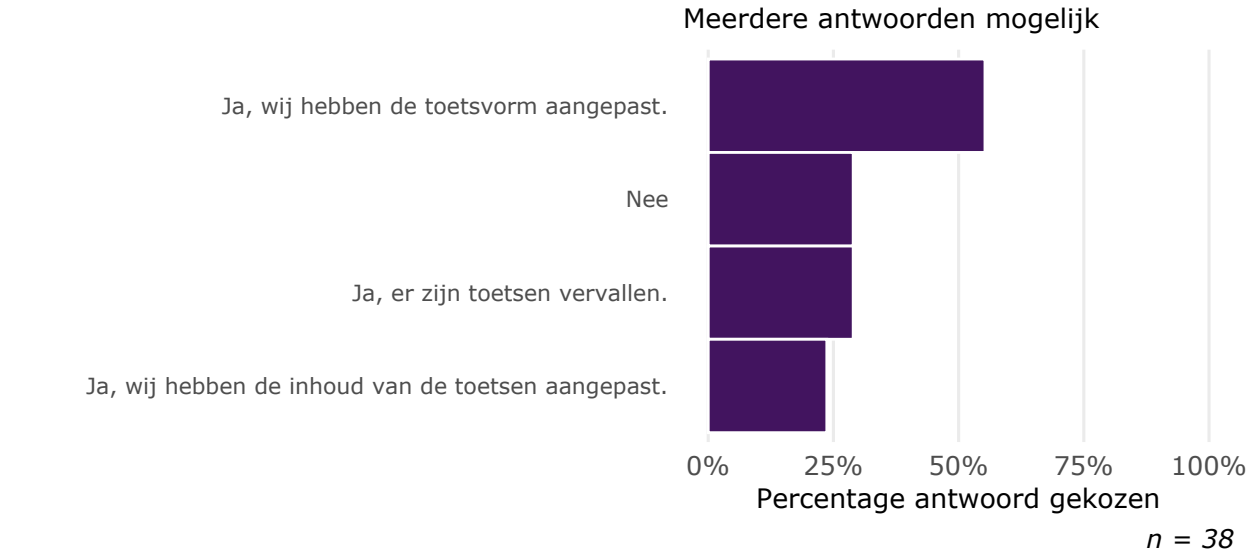

Heeft de school het PTA voor leerlingen in het voorexamenjaar aangepast?

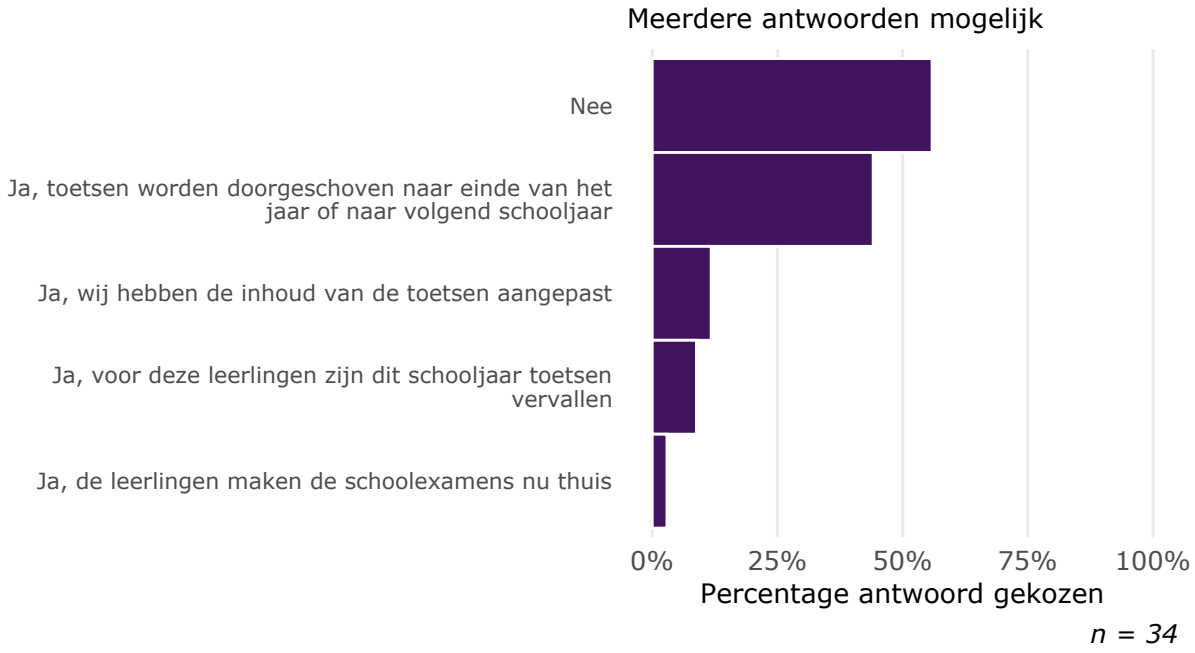

n = 34

Heeft de school het examenreglement aangepast?

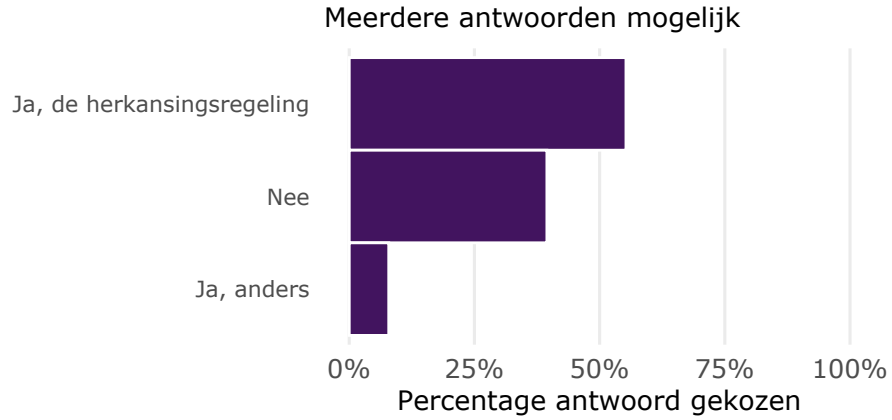

n = 38

Houdt de school met schoolexamens die thuis worden afgenomen rekening met de thuissituatie?

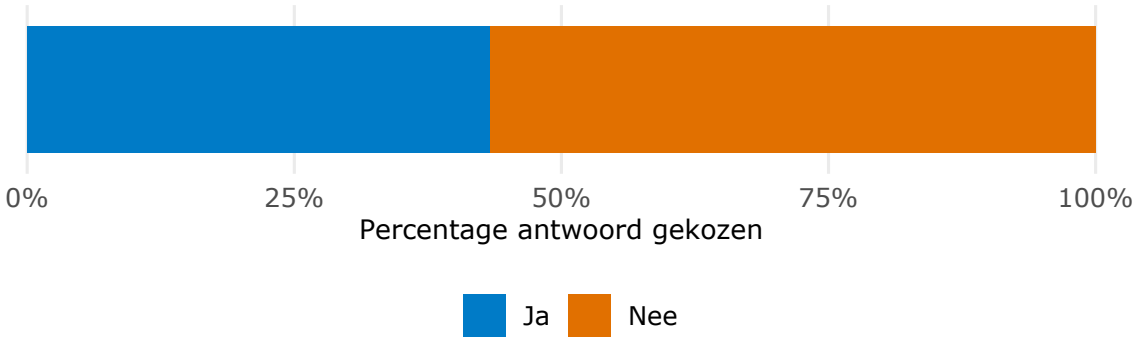

n = 37

Specifieke groepen

Geven leraren extra aandacht aan specifieke groepen leerlingen?

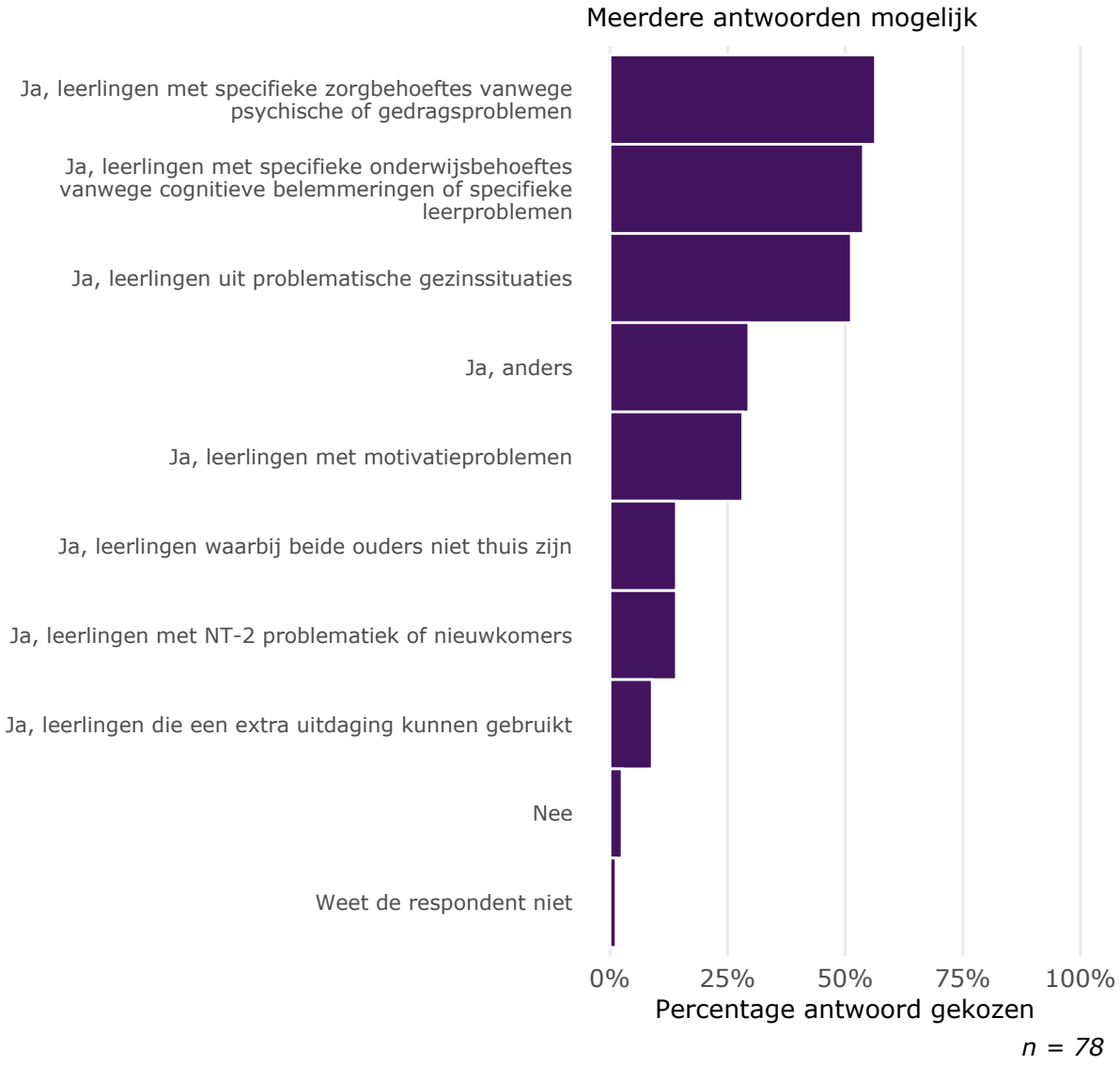

Hoe ondersteunen leraren de specifieke groepen leerlingen waarvan ze denken dat die extra aandacht nodig hebben?

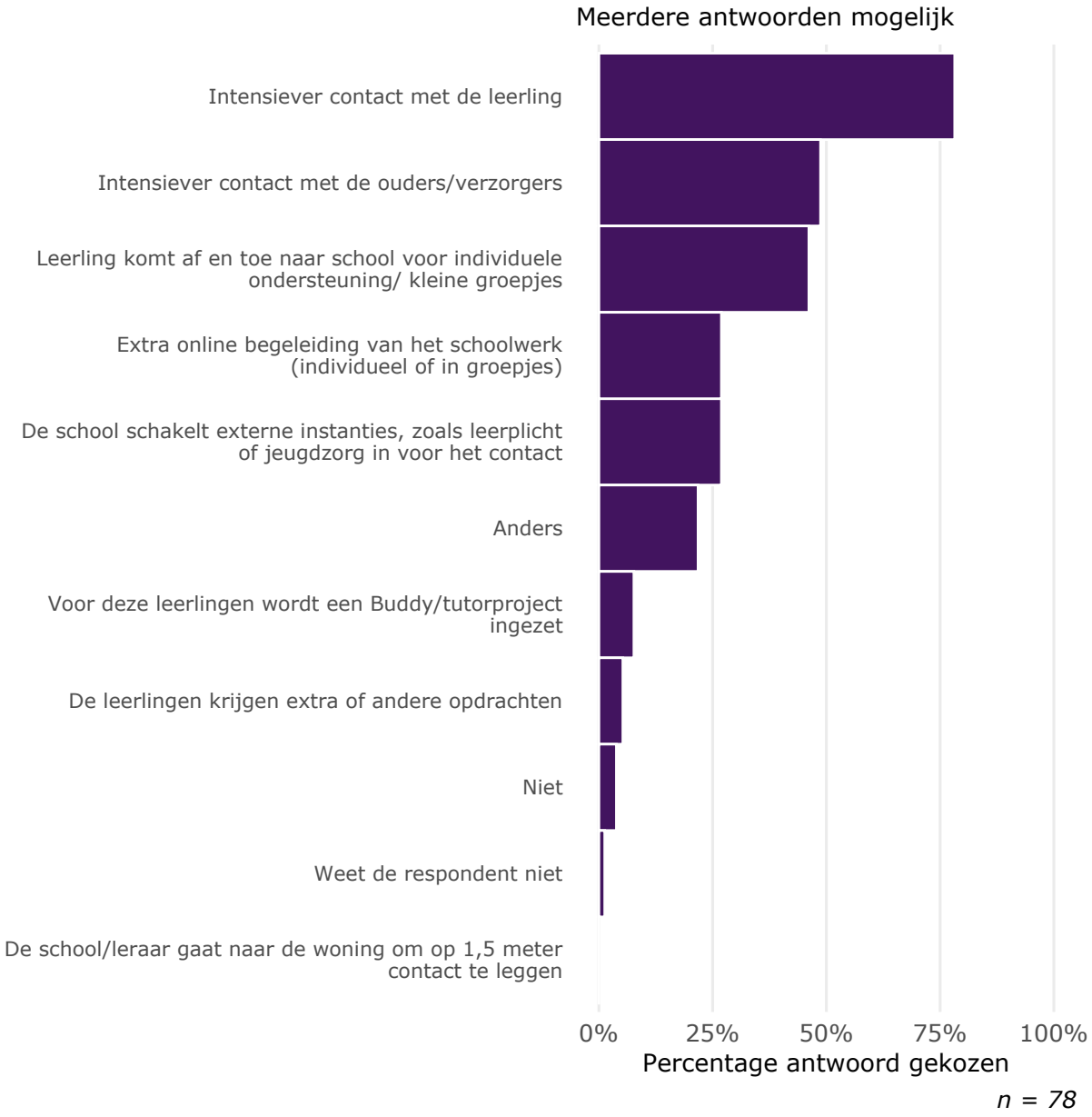

Sociale veiligheid

Bij welk deel van de leerlingen heeft de school geen zicht op de sociale veiligheid thuis?

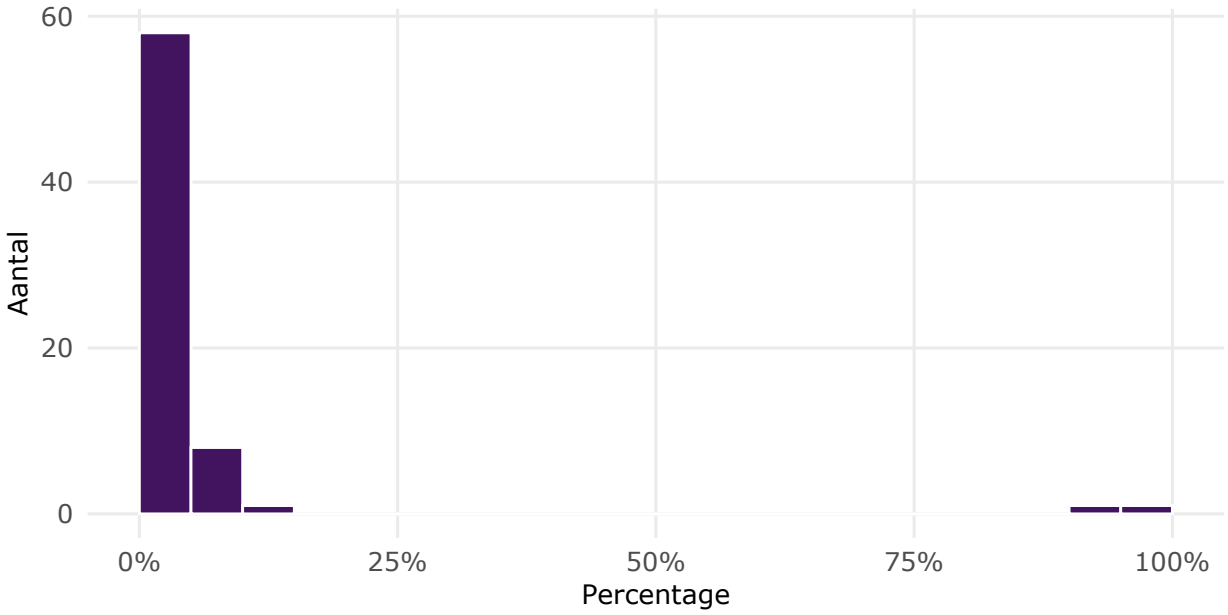

n = 69

Bij welk deel van de leerlingen op de school maakt de school zich zorgen, omdat de thuissituatie niet veilig genoeg is?

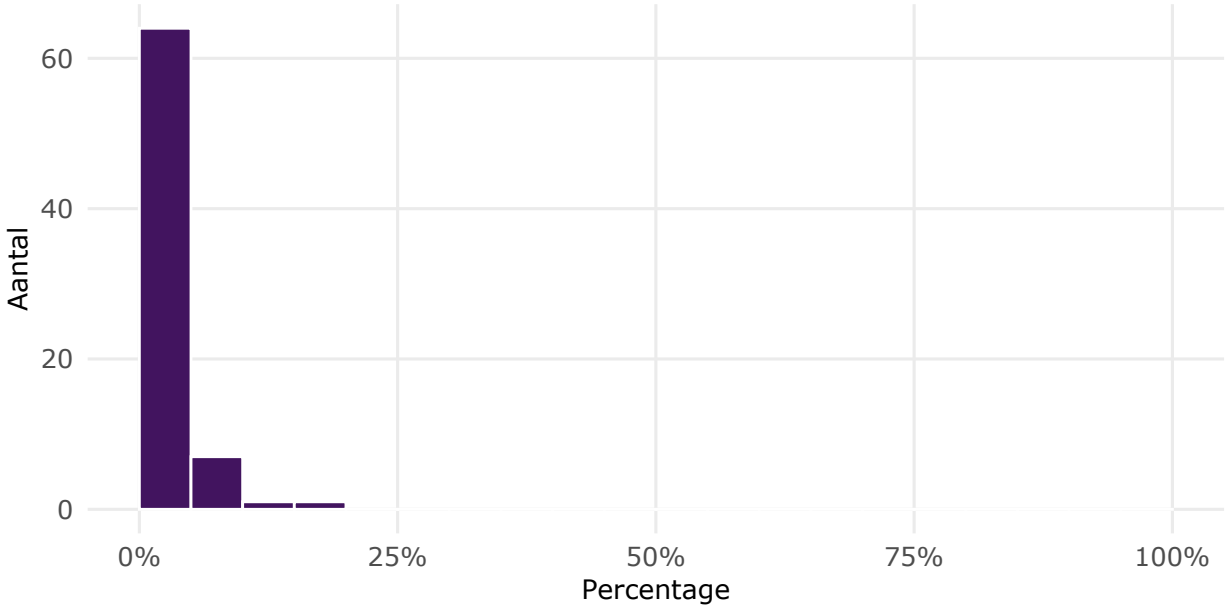

n = 73

Dilemma's en successen

Wat zijn de voornaamste dilemma's en belemmeringen in relatie tot het organiseren en uitvoeren van aangepast onderwijs?

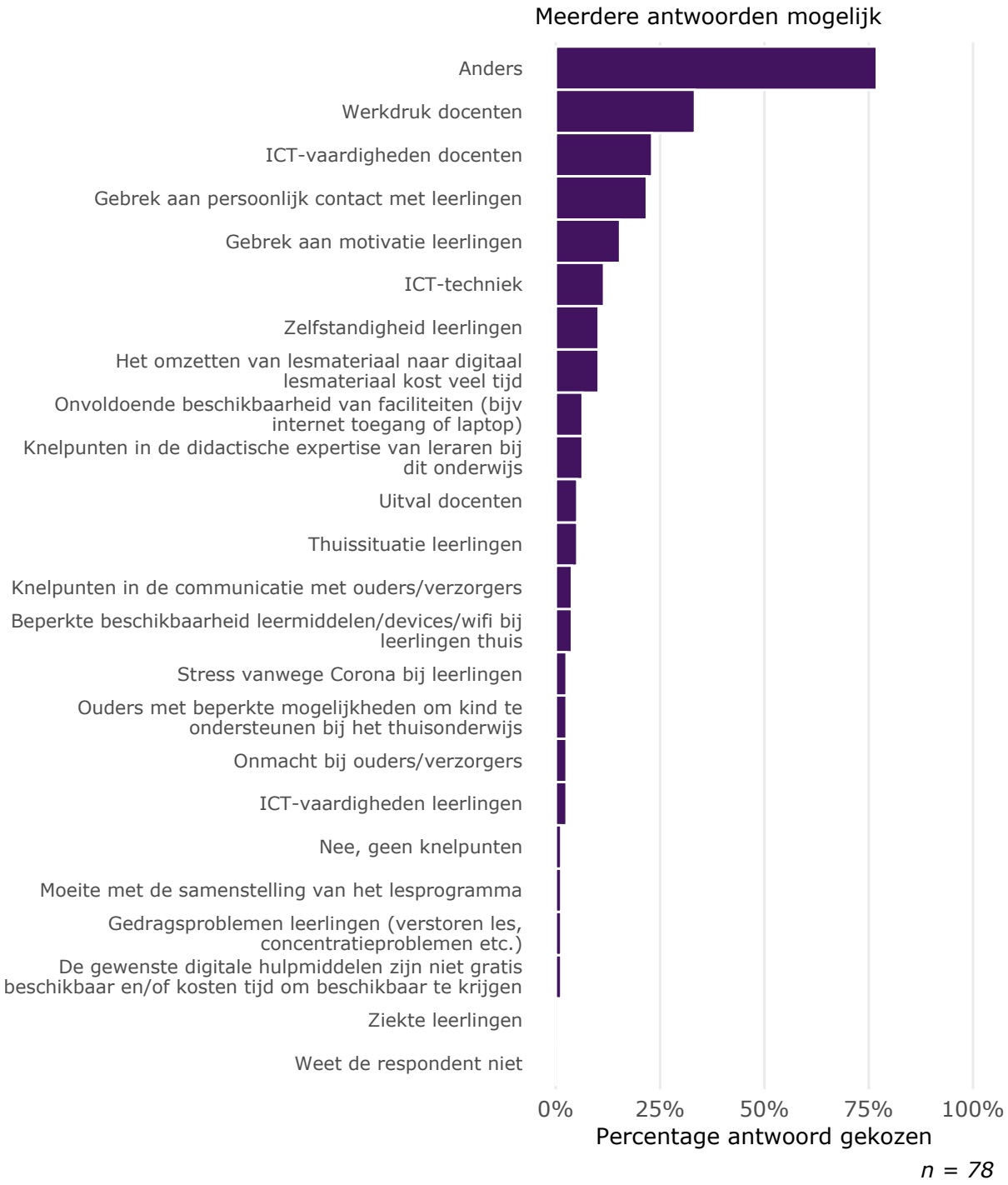

Voorbeelden uit de categorie 'anders' zijn: zorgen over toetsing, gebrek aan zicht op ontwikkeling leerlingen en zorgen over de overgang van leerlingen naar het volgende leerjaar.

Terugkijkend op de afgelopen weken, wat zijn positieve punten volgens de school?

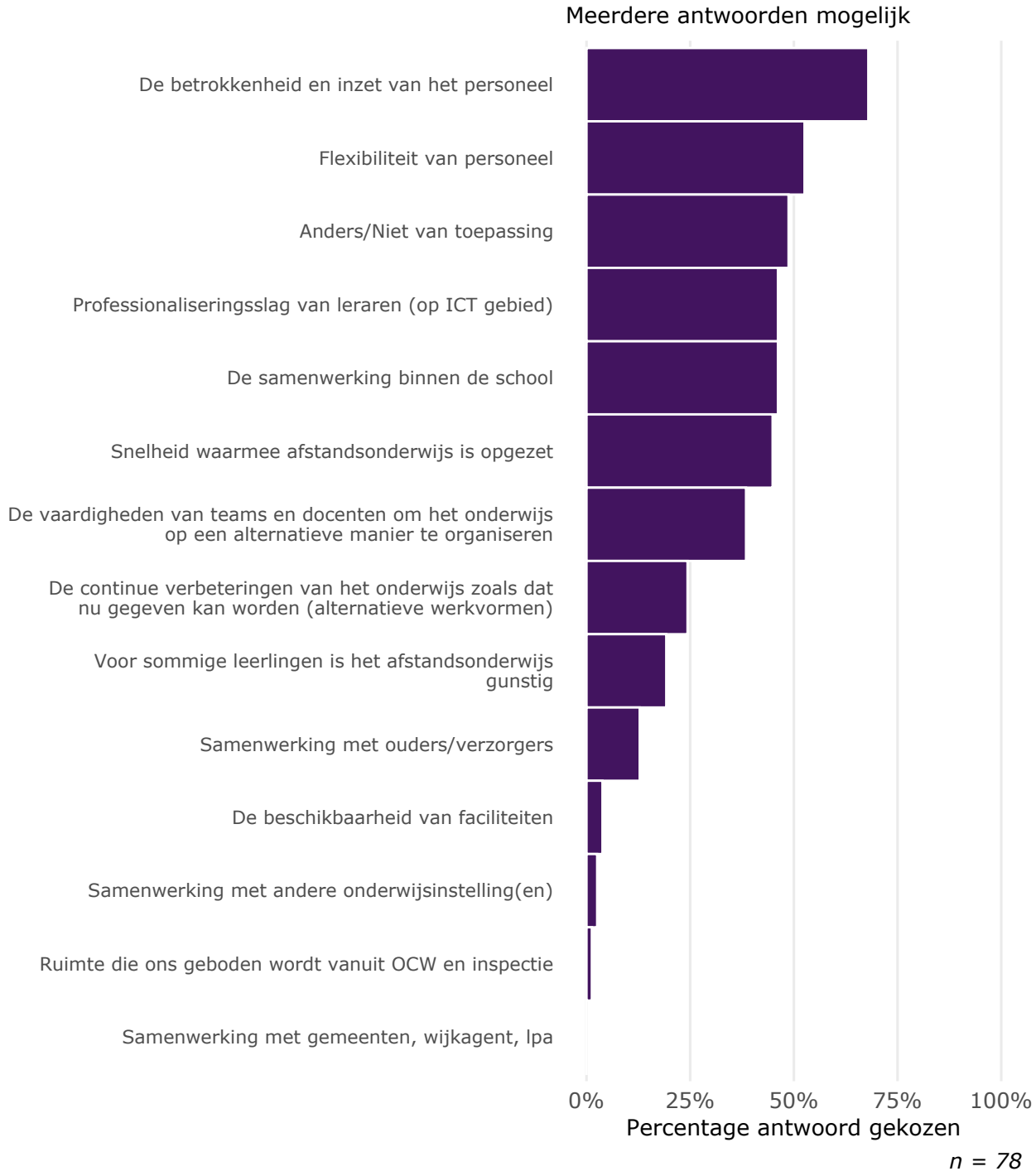

Voorbeelden uit de categorie 'anders' zijn: de saamhorigheid, betrokkenheid, waardering en trots over wat er wordt gerealiseerd; de flexibiliteit van leerlingen en de discipline waarmee zij hun schoolwerk doen, leerlingen kunnen meer dan we dachten; inhoudelijke ontwikkeling krijgt boost, nl. het leren voor de toekomst, nadenken en spreken over manier van onderwijs en (formatieve) toetsing.